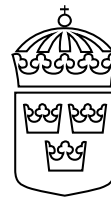

Regeringens proposition

2020/21:58

Möjlighet till betyg från årskurs 4 – efter försöksverksamheten

Prop.
2020/21:58

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 26 november 2020

Stefan Löfven

Anna Ekström
(Utbildningsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som innebär följande. Det bemyndigande i skollagen som innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en försöksverksamhet som avser betygssättning i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan ska upphävas. Det ska i stället införas bestämmelser i skollagen som innebär att en rektor får besluta att betyg ska sättas i dessa årskurser och skolformer vid en skolenhet som rektorn ansvarar för. Beslutsunderlaget ska dokumenteras. Lärarna vid berörd skolenhet ska ges tillfälle att yttra sig inför ett sådant beslut. Rektorn ska snarast underrätta huvudmannen skriftligen om beslutet och huvudmannen ska anmäla beslutet till Statens skolverk. Ett eventuellt beslut om att tidigare betygssättning ska upphöra att gälla för skolenheten ska fattas i samma ordning som ett beslut om att tidigare betyg ska införas. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om dels när en rektor senast ska fatta ett beslut om införande av tidigare betygssättning inför ett läsår, dels när en rektor senast ska fatta ett beslut om upphävande av ett sådant beslut inför ett läsår.

Den ändring i skollagen som innebär att bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om en försöksverksamhet om tidigare betygssättning upphävs, ska träda i kraft den 1 juli 2021. Ändringarna i skollagen i övrigt ska träda i kraft den 1 april 2021. Ändringen om att rektorn får fatta beslut om tidigare betyg tillämpas från den 1 april 2021 och ändringarna i övrigt tillämpas på utbildning från och med höstterminen 2021.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	4
3	Ärendet och dess beredning	11
4	Kunskapsresultaten behöver förbättras	11
4.1	Politiska överenskommelser om tidigare betyg	13
5	Nuvarande bestämmelser	14
5.1	Betyg i grundskolan och motsvarande skolformer	14
5.2	Skriftliga individuella utvecklingsplaner	15
5.3	Den pågående försöksverksamheten med betyg från årskurs 4	16
6	Skolor som vill ska kunna sätta betyg från årskurs 4	18
7	Ikraftträdande	32
8	Konsekvenser av förslagen	32
8.1	Vilka kan bli berörda?	32
8.2	Konsekvenser för barn, elever och skolans personal	33
8.3	Ekonomiska konsekvenser	35
8.4	Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen och fristående skolor	36
8.5	Konsekvenser för jämställdhet och integration	37
8.6	Sveriges medlemskap i Europeiska unionen	37
9	Författningskommentar	38
Bilaga 1	Sammanfattning av departementspromemorian Möjlighet till betyg från årskurs 4 – efter försöksverksamheten	47
Bilaga 2	Departementspromemorians lagförslag	49
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	56
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	57
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	64
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 november 2020	66

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2020/21:58

Regeringens förslag:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

2 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹

dels att 3 kap. 13 a § ska upphöra att gälla,

dels att 10 kap. 13 och 19 §§, 11 kap. 16, 19 och 22 §§, 12 kap. 13 och 19 §§ och 13 kap. 13 och 20 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 3 kap. 14 a och 14 b §§, 10 kap. 16 §, 12 kap. 16 § och 13 kap. 17 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

14 a §

En rektor får besluta att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan, vid en skolenhet som rektorn ansvarar för. Beslutsunderlaget ska dokumenteras.

En rektor som överväger att fatta ett sådant beslut ska ge lärarna vid berörd skolenhet tillfälle att yttra sig.

Rektorn ska snarast underrätta huvudmannen skriftligen om ett beslut enligt första stycket. Huvudmannen ska anmäla beslutet till Statens skolverk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om när rektor senast ska fatta ett beslut enligt första stycket inför ett läsår.

14 b §

Ett beslut om att betygssättning enligt 14 a § ska upphöra att gälla ska fattas i samma ordning som beslutet om att införa sådan betygssättning.

Ett sådant beslut kan avse endast kommande årskullar som ännu inte har fått betyg eller även omfatta elever som redan har fått terminsbetyg i årskurs 4 i grundskolan, grundsärskolan eller sameskolan eller i årskurs 5 i specialskolan med stöd av ett beslut enligt 14 a §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om när rektorn senast ska fatta ett beslut enligt första stycket inför ett läsår.

10 kap.

13 §²

I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

16 §³

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de årskurserna i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorien-

² Senaste lydelse 2014:456.

³ Tidigare 10 kap. 16 § upphävd genom 2017:620.

terande ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den årskursen.

19 §⁴

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6,

1. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

2. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

3. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

11 kap.

16 §⁵

I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

⁴ Senaste lydelse 2010:2022.

⁵ Senaste lydelse 2014:456.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

19 §⁶

Om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska betyg sättas i grundskolans ämnen.

Betyg ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de årskurserna i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

22 §⁷

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen byggas på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6,

1. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

2. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

3. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

⁶ Senaste lydelse 2017:620.

⁷ Senaste lydelse 2010:2022.

12 kap.

13 §⁸

I årskurs 1–6 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 5 och 6 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

16 §⁹

Om betyg sätts i årskurs 5 och 6 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de årskurserna i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den årskursen.

19 §¹⁰

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

⁸ Senaste lydelse 2014:456.

⁹ Tidigare 12 kap. 16 § upphävd genom 2017:620.

¹⁰ Senaste lydelse 2010:2022.

1. i årskurs 5 och 6, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7,

1. i årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7, och

2. efter årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 10.

2. i årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7, och

3. efter årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 10.

13 kap.

13 §¹¹

I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

17 a §

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de årskurserna i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

¹¹ Senaste lydelse 2014:456.

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den årskursen.

20 §¹²

Betygssättningen ska på höstterminen i årskurs 6 bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven har inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6.

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021 i fråga om 3 kap. 13 a § och i övrigt den 1 april 2021.

2. Bestämmelserna i 10 kap. 13 och 19 §§, 11 kap. 16, 19 och 22 §§, 12 kap. 13 och 19 §§ och 13 kap. 13 och 20 §§ i den nya lydelsen samt bestämmelserna i de nya 10 kap. 16 §, 12 kap. 16 § och 13 kap. 17 a § tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2021.

Med stöd av ett bemyndigande i skollagen (2020:800) pågår en försöksverksamhet med betyg från årskurs 4 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och från årskurs 5 i specialsolan. I januariavtalet, som är en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna anges i punkt 50 följande: ”Skolor som vill ska kunna införa betyg från årskurs 4. Reformen införs första juli 2020, då det nuvarande försöket upphör.” Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1, utg.omr. 16) att de skolor som vill, fr.o.m. den 1 juli 2020 ska kunna införa betyg från årskurs 4.

I november 2019 remitterades departementspromemorian Möjlighet till betyg från årskurs 4 (U2019/04190). Promemorian togs fram inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) med förslag om ändringar i den pågående försöksverksamheten. Mot bakgrund av remissinstansernas synpunkter på förslaget och med anledning av utbrottet av det virus som orsakar covid-19 och de konsekvenser som detta får för skolan valde regeringen och samarbetsparterna att inte gå vidare med promemorians förslag om ändringar inför höstterminen 2020. Remissyttrandena finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2019/04190).

I stället remitterades i maj 2020 departementspromemorian Möjlighet till betyg från årskurs 4 – efter försöksverksamheten (U2020/03513). Promemorian har tagits fram inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). Jämfört med den tidigare remitterade promemorian innehåller denna vissa ändringar och förtydliganden. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2020/03513).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 29 oktober 2020 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 6 och i författningskommentaren. Regeringen har följt Lagrådets förslag. I förhållande till lagrådsremissen har dessutom vissa språkliga ändringar gjorts.

4 Kunskapsresultaten behöver förbättras

Regeringens mål är att Sverige ska vara en framstående kunskapsnation. Alla elever i skolan ska få en utbildning av hög och likvärdig kvalitet och ges förutsättningar att uppnå de nationella målen och utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt oberoende av kön (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16).

Den svenska skolan nådde mycket goda kunskapsresultat fram till mitten av 1990-talet. Svenska elevers resultat inom matematik, naturvetenskap och läsförståelse i grundskolans senare år försämrades därefter påtagligt i

internationella kunskapsmätningar, se bl.a. rapporterna Vad påverkar resultaten i svensk grundskola? (Statens skolverk 2009) samt Skolverkets lägesbedömning 2017 (rapport 455). Flera undersökningar visar dock att resultaten har förbättrats de senaste åren. PISA-undersökningen (Programme for International Student Assessment) från 2015 visade t.ex. på ett positivt trendbrott där svenska 15-åringar fick ett förbättrat resultat i matematik och läsförståelse jämfört med PISA 2012 (Skolverket 2016, rapport 450). Denna resultatuppgång fortsatte i den senaste PISA-undersökningen från 2018. De svenska resultaten i läsförståelse, matematik och naturvetenskap är nu på samma nivåer som 2006. Dessutom har Sveriges resultat i ett internationellt perspektiv förbättrats och svenska elever presterar nu över OECD-genomsnittet inom alla tre ämnesområden (Skolverket 2019, rapport 487). Även TIMSS 2015 (Trends in International Mathematics and Science Study) visade ett trendbrott (Skolverket 2016, rapport 448). TIMSS mäter elevers kunskaper i och attityder till matematik och naturvetenskap i årskurs 4 och 8 och efter försämringar i tidigare undersökningar förbättrades tre av fyra resultat 2015. Jämfört med resultaten i EU och OECD presterade svenska elever, såväl fjärdeklassare som åttondeklassare, dock något under genomsnittet i matematik. Vidare visar PIRLS 2016 (Progress in International Reading Literacy Study) att svenska fjärdeklassare har höjt sin läsförmåga jämfört med förra mätningen och nivån skiljer sig nu inte nämnvärt från resultaten vid den första mätningen 2001 (Skolverket 2017, rapport 463). De svenska eleverna presterade såväl då som 2016 bättre än genomsnittet i EU- och OECD-länderna.

Trots att svenska elevers resultat i internationella kunskapsmätningar vänt upp tydligt de senaste åren behöver mer göras för att förbättra kunskapsresultaten. Svenska elever är inom viktiga områden långt ifrån den framstående position som är regeringens mål. Bilden förstärks ytterligare av att alltför många elever inte når godkänt resultat på de nationella proven och att nästan 15 procent av eleverna som avslutar årskurs 9 saknar behörighet till gymnasieskolans nationella program (se Skolverkets statistik). Det kan också konstateras att Sverige inte har nått EU:s utbildningspolitiska riktmärke när det gäller elever utan godtagbar baskompetens, dvs. att andelen 15-åringar som är lågpresterande i läsförståelse, matematik och naturkunskap ska vara lägre än 15 procent (se prop. 2019/20:1 utg.omr. 16).

En del i arbetet med att förbättra kunskapsresultaten är att säkerställa att alla elever tidigt får den ledning och stimulans som de behöver för att de ska kunna utvecklas så långt som möjligt. Elever som av olika skäl har svårt att uppfylla de nationella kunskapskrav som finns ska tidigt ges det stöd som de behöver i sin utveckling.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att säkerställa att elevernas kunskaper följs upp och att tidiga insatser ges i skolan. Bland annat infördes 2016 kunskapskrav i läsförståelse i årskurs 1 och nationella bedömningsstöd i matematik, svenska och svenska och andraspråk för lågstadiet. Med hjälp av bedömningsstöden kan läraren tidigt identifiera elever som riskerar att inte nå kunskapskraven men även de elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling och därför behöver ytterligare stimulans. Den 1 juli 2019 infördes även ett obligatoriskt nationellt kartläggningmaterial i förskoleklassen om språklig medvetenhet och matematiskt tänkande samt

en läsa-, skriva- och räknagaranti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet. Andra centrala uppföljningsinstrument i skolan är skriftliga individuella utvecklingsplaner, utvecklingssamtal och, från årskurs 6, betyg.

4.1 Politiska överenskommelser om tidigare betyg

Det finns två politiska överenskommelser om tidigare betyg. Den första ingicks den 11 februari 2015 mellan Socialdemokraterna, Moderata samlingspartiet, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna (U2015/00774). Av överenskommelsen framgår bl.a. att dagens bestämmelser om betyg från och med årskurs 6 ska kvarstå, men att en försöksverksamhet där skolor ska få ge betyg från och med årskurs 4 skulle införas. En försöksverksamhet har införts och administreras av Statens skolverk i enlighet med överenskommelsen. Försöksverksamheten får i enlighet med överenskommelsen omfatta högst 100 skolor. Försöket ska följas och utvärderas löpande av Skolverket eller annan myndighet. Av överenskommelsen följer även att hela det nya betygssystemet ska utvärderas grundligt och redovisas i en kontrollstation inför riksdagen år 2020. Överenskommelsen gäller till och med kontrollstationen 2020, men innehållet kan förändras dessförinnan om alla parter är eniga om det.

I januari 2019 ingicks det så kallade januariavtalet, som är en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna. I januariavtalet framgår av punkt 50 följande. ”Skolor som vill ska kunna införa betyg från årskurs 4. Reformen införs första juli 2020, då det nuvarande försöket upphör”.

I departementspromemorian *Möjlighet till betyg från årskurs 4* (U2019/04190) föreslås att alla skolor som vill ska få möjlighet att införa betyg från årskurs 4. För att det skulle vara möjligt redan inför höstterminen 2020 föreslogs att den pågående försöksverksamheten med betyg från årskurs 4 skulle öppnas upp för alla skolor som ville delta. Vidare aviserades att bestämmelser om en möjlighet till betyg från årskurs 4 därefter borde införas i skollagen och skolförordningen inför höstterminen 2021, då försöksverksamheten enligt befintliga bestämmelser upphör. Av remissynpunkterna på förslagen i promemorian framgår att ett antal remissinstanser ansåg att ändringar inte borde göras i den pågående försöksverksamheten. Mot denna bakgrund och med anledning av utbrottet av det virus som orsakar covid-19 och de konsekvenser som detta får för skolan valde regeringen och samarbetspartierna att inte gå vidare med promemorians förslag om ändringar inför höstterminen 2020. I stället remitterades i maj 2020 departementspromemorian *Möjlighet till betyg från årskurs 4 – efter försöksverksamheten* (U2020/03513). Promemorian, som ligger till grund för denna lagrådsremiss, innehåller det ovan nämnda aviserade förslaget att bestämmelser om en möjlighet till betyg från årskurs 4 ska införas i skollagen och skolförordningen inför höstterminen 2021, då försöksverksamheten enligt befintliga bestämmelser upphör.

5 Nuvarande bestämmelser

5.1 Betyg i grundskolan och motsvarande skolformer

Bestämmelser om betyg finns på flera författningsnivåer

Bestämmelser om betyg för de olika skolformerna i skolväsendet finns dels i skollagen (2010:800), dels i de förordningar som reglerar de olika skolformerna. Skolförordningen (2011:185) innehåller bestämmelser som kompletterar skollagen bl.a. när det gäller grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Bestämmelser för skolområdet som har meddelats av regeringen och Skolverket finns även i Statens skolverks författningssamling (SKOLFS).

Allmänna bestämmelser om betyg finns i 3 kap. skollagen. I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska betyg sättas i den utsträckning och form som följer av skollagen eller annan författning. Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar och eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen (3 kap. 13–15 §§ skollagen).

Närmare om tidpunkten för betygssättningen och sammanfattande betyg

Tidpunkten för betygssättningen regleras i skollagen. I grundskolan ska betyg sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i alla ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. Detsamma gäller i grundsärskolan, om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det. I sameskolan gäller att betyg ska sättas i slutet av varje termin i årskurs 6 i de ämnen som eleven fått undervisning i under terminen. Motsvarande gäller även i specialskolan, från och med årskurs 7 (10 kap. 15 §, 11 kap. 19 §, 12 kap. 15 § och 13 kap. 16 och 17 §§ skollagen).

Om undervisningen i naturorienterande ämnen respektive samhällsorienterande ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av årskurs 6, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i årskurs 6 i grundskolan och sameskolan. Motsvarande gäller i specialskolan i årskurs 7 (10 kap. 15 §, 13 kap. 16 § och 12 kap. 15 § skollagen).

I grundsärskolan innefattar naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen inte enskilda ämnen utan betyg sätts i dessa två ämnen (11 kap. 6 och 19 §§ skollagen). Om en elev i grundsärskolan har läst ett ämne enligt grundskolans kursplaner och eleven eller elevens vårdnadshavare begär att betyg sätts i ämnet, ska dock bestämmelser som gäller betygssättning i grundskolan tillämpas (11 kap. 21 § skollagen).

Betygsskalan och kunskapskraven

Som betyg ska någon av beteckningarna A, B, C, D, E eller F användas i grundskolan, sameskolan och specialskolan. Högsta betyg betecknas med A och lägsta godkända betyg med E. Betyg för icke godkänt resultat

betecknas med F. Detsamma gäller för grundsärskolan förutom att för den elev som inte uppnår kraven för betyget E ska betyg inte sättas i ämnet (10 kap. 17 §, 11 kap. 20 §, 12 kap. 17 § och 13 kap. 18 § skollagen). Om det i grundskolan, sameskolan och specialskolan saknas underlag för bedömning av en elevs kunskaper i ett ämne på grund av elevens frånvaro, ska betyg inte sättas i ämnet (10 kap. 18 §, 12 kap. 18 § och 13 kap. 19 § skollagen).

Att det ska finnas kunskapskrav för betygen A–E regleras i skolförordningen (6 kap. 7 §). För grundskolan ska kunskapskrav finnas i årskurs 1 för läsförståelse, i årskurs 3 för matematik, svenska och svenska som andraspråk samt gemensamt dels för samhällsorienterande ämnen, dels för naturorienterande ämnen, i årskurs 6 för samtliga ämnen utom moderna språk och i årskurs 9 för samtliga ämnen. Kunskapskraven i årskurs 1 och 3 anger den lägsta godtagbara kunskapsnivån för en elev i slutet av årskursen. Kunskapskraven i årskurs 6 anger den kunskapsnivå som krävs för ett visst betyg när betyg sätts sista gången före slutet av årskurs 6. Kunskapskraven i årskurs 9 anger den kunskapsnivå som krävs för ett visst betyg när ett ämne avslutas (9 kap. 2 § skolförordningen). Det är Skolverket som meddelar föreskrifter om vilka kunskapskrav som gäller för bl.a. grundskolans ämnen, samiska, grundsärskolans ämnen och ämnesområden samt för vissa ämnen i specialskolan (SKOLFS 2011:19, 2011:23, 2011:29, 2011:56 och 2011:57).

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper i årskurs 6 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6. Efter årskurs 6 i grundskolan och grundsärskolan ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9 (10 kap. 19 §, 11 kap. 22 § och 13 kap. 20 § skollagen). Motsvarande gäller specialskolan i årskurs 7–10 (12 kap. 19 § skollagen). När betyg sätts efter det att ett ämne har avslutats ska betyget bestämmas med hjälp av bestämda kunskapskrav (10 kap. 20 §, 11 kap. 22 § och 12 kap. 20 § skollagen).

5.2 Skriftliga individuella utvecklingsplaner

Vad innehåller en skriftlig individuell utvecklingsplan?

I de årskurser där betyg inte sätts ska det i stället upprättas skriftliga individuella utvecklingsplaner. I en skriftlig individuell utvecklingsplan ska läraren dels ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, dels sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

För en elev som ges särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas. Där ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp. Om ett åtgärdsprogram utarbetats behöver inte den

skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven (3 kap. 9 § skollagen).

Den individuella utvecklingsplanen får innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet (se nedan) ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Det är rektorn som beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen (10 kap. 13 §, 11 kap. 16 och 16 a §§, 12 kap. 13 och 13 a §§ och 13 kap. 13 § skollagen).

En skriftlig individuell utvecklingsplan ska upprättas vid ett av utvecklingssamtalen

Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas samt om vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen och kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i. I vissa fall ska utvecklingssamtalen resultera i ett åtgärdsprogram (3 kap. 9 §, 10 kap. 12 §, 11 kap. 15 §, 12 kap. 12 § och 13 kap. 12 § skollagen).

En skriftlig individuell utvecklingsplan ska upprättas en gång per läsår vid ett av utvecklingssamtalen i de årskurser där betyg inte ges, dvs. i årskurs 1–5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan samt i årskurs 1–6 i specialskolan. Skriftlig information om elevens skolgång får även ges vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Skriftliga individuella utvecklingsplaner ska även upprättas en gång per läsår för elever i årskurs 6–9 i grundsärskolan i de fall betyg inte sätts. Motsvarande gäller för elever i årskurs 7–10 i specialskolan som läser enligt grundsärskolans kursplaner (10 kap. 13 §, 11 kap. 16 och 16 a §§, 12 kap. 13 och 13 a §§ och 13 kap. 13 § skollagen).

5.3 Den pågående försöksverksamheten med betyg från årskurs 4

Bemyndigandet i skollagen och försöksförordningen

Den nuvarande försöksverksamheten med betyg från och med årskurs 4 grundar sig på ett bemyndigande i 3 kap. 13 a § skollagen, enligt förslag i propositionen En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4 (prop. 2016/17:46). Enligt bemyndigandet får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om en försöksverksamhet som omfattar högst ett hundra skolenheter och som avser betygssättning i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskola. Sådana föreskrifter får innebära undantag från kraven på att upprätta individuella utvecklingsplaner i dessa årskurser och skolformer.

Bestämmelser om försöksverksamheten finns i förordningen (2017:175) om försöksverksamhet med betyg från årskurs 4 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och från årskurs 5 i specialskolan (försöksförordningen).

Betygssättningen i försöksverksamheten

Av försöksförordningen framgår bland annat att för deltagande skolor ska betyg sättas och utfärdas i slutet av varje termin i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i slutet av varje termin i årskurs 5 och 6 i specialskolan, i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. När betyg sätts ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7 i specialskolan (3 § försöksförordningen). I de årskurser där betyg sätts finns det inte något krav på att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner (4 § försöksförordningen).

Förutsättningar för deltagande i försöksverksamheten

Förutsättningarna för deltagande i försöksverksamheten är att en huvudman bara får delta i försöksverksamheten om det hos den berörda skolenhetens rektor och lärare finns intresse av att delta. Rektorn ska ha dokumenterat sitt intresse genom en tjänsteanteckning. Lärarnas intresse ska ha uttryckts genom skriftlig dokumentation. För de lärare som är fackligt anslutna bör det göras genom arbetstagarorganisationer på skolenheten. Dessutom ska eleverna vid berörda skolenheter och deras vårdnadshavare ha haft möjlighet att yttra sig (5 § försöksförordningen).

En huvudman med fyra skolenheter eller fler får delta i försöksverksamheten med högst en fjärdedel av alla sina skolenheter. En huvudman med tre eller färre skolenheter får delta med en skolenhet. Totalt får högst etthundra skolenheter delta i försöksverksamheten (6 och 7 §§ försöksförordningen).

Vidare finns det bestämmelser om ansökan om deltagande i försöksverksamheten till Statens skolverk, skyldighet för deltagande huvudmän att lämna de uppgifter som Skolverket begär och att medverka i uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten, samt bemyndigande för Skolverket att meddela föreskrifter om verkställighet av förordningen (8–11 §§ försöksförordningen).

Förordningen trädde i kraft den 1 april 2017 och tillämpas på utbildning från och med läsåret 2017/18. Förordningen upphör att gälla vid utgången av juni 2021.

6 Skolor som vill ska kunna sätta betyg från årskurs 4

Regeringens förslag: Det bemyndigande i skollagen som innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en försöksverksamhet som avser betygssättning i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan ska upphävas. Det ska i stället införas bestämmelser i skollagen som innebär att en rektor får besluta att betyg ska sättas i dessa årskurser och skolformer vid en skolenhet som rektorn ansvarar för. Beslutsunderlaget ska dokumenteras. Lärarna vid berörd skolenhet ska ges tillfälle att yttra sig inför beslutet. Rektorn ska snarast underrätta huvudmannen skriftligen om beslutet. Huvudmannen ska anmäla beslutet till Statens skolverk.

Ett beslut om att tidigare betygssättning ska upphöra att gälla för skolenheten ska fattas av rektorn i samma ordning som ett beslut om att tidigare betyg ska införas. Ett sådant beslut kan avse endast kommande årskullar som ännu inte har fått betyg eller även omfatta elever som redan har fått terminsbetyg i årskurs 4 i grundskolan, grundsärskolan eller sameskolan eller i årskurs 5 i specialskolan med stöd av ett beslut om tidigare betygssättning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om dels när en rektor senast ska fatta ett beslut om införande av tidigare betygssättning inför ett läsår, dels när en rektor senast ska fatta ett beslut om upphävande av ett sådant beslut inför ett läsår.

För skolenheter och årskurser som omfattas av ett beslut om tidigare betygssättning ska skollagens krav på att upprätta individuella utvecklingsplaner inte gälla.

För elever vid skolenheter som omfattas av ett sådant beslut ska betyg sättas i slutet av varje termin i aktuella årskurser och skolformer i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. Om undervisningen i naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande får rektorn besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas.

Regeringens bedömning: I skolförordningen bör det införas en bestämmelse om när rektorn senast ska fatta beslut om att betyg ska sättas inför det läsår då beslutet ska börja gälla eller att ett sådant beslut ska upphöra att gälla.

Departementspromemorians förslag: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens förslag och bedömning. I promemorian föreslås inte att beslutsunderlaget ska dokumenteras eller att rektorn ska meddela sitt beslut till huvudmannen skriftligt. Det lämnas inte heller något förslag om reglering av ordningen för upphävande av beslut om tidigare betygssättning.

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som har yttrat sig avstyrker eller är negativa till förslaget. Ett mindre antal remissinstanser tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget.

Till de remissinstanser som tillstyrker eller inte har något att invända mot förslaget hör *Kammarrätten i Sundsvall, Sameskolstyrelsen, Högskolan i Gävle, Södertörns högskola, Bollnäs, Österåker* och *Älvkarleby kommuner*.

Bollnäs kommun tillstyrker förslaget i alla delar men framför samtidigt att förslaget om att rektorn fattar beslutet får konsekvenser för effektiv samordning av funktioner i digitala uppföljningssystem och i systematiskt kvalitetsarbete. *Hörby kommun* instämmer i förslaget om att försöksverksamheten ska permanentas men anser samtidigt att huvudmannen borde vara delaktig i rektorns beslut att införa betyg från årskurs 4. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU)* anser att beslutet kan delegeras till rektorn under förutsättning att både betygssättningen och skriftliga individuella utvecklingsplaner då genomförs på ett sätt som möjliggör effektutvärdering och att det går att fastställa att effekterna på elevresultat av det pågående försöket inte tyder på att det finns negativa effekter av betygssättningen.

Ett mindre antal remissinstanser, däribland *Barnombudsmannen (BO), Idéburna skolors riksförbund* och *Umeå universitet*, är negativa till att skyldigheten att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner föreslås tas bort om betyg från årskurs 4 införs.

Många remissinstanser bl.a. *Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), Göteborgs universitet, Umeå universitet, Falkenbergs, Härryda, Kils* och *Mjölby kommuner, Idéburna skolors riksförbund, Lärarförbundet* och *Sveriges elevråd* framför att det saknas vetenskapligt stöd för att tidigare betyg leder till högre kunskapsresultat. *Statens skolverk* framför att det utifrån myndighetens samlade erfarenhet i dag saknas tillräckligt kunskapsunderlag för att kunna bedöma från vilken årskurs som betyg bör sättas om dessa ska tidigareläggas. Enligt SPSM saknas det säker kunskap om vilka effekter betyg i yngre åldrar har för eleverna och att detta särskilt gäller för elever med funktionsnedsättning. Umeå universitet framhåller att betydande forskning visar flera argument för att inte sätta betyg från årskurs 4. Skolverket framför att det finns risk för ökade skillnader mellan elever eftersom utvärderingen av betyg i årskurs 6 visar att främst lågpresterande elevers kunskapsutveckling missgynnas av tidigare betyg.

Flera remissinstanser, däribland *Falkenbergs* och *Kalix kommuner* samt *Lärarförbundet* framför att tidigare betyg verkar leda till ökad stress hos eleverna. *Sveriges elevråd* ser en stor risk för att betyg från årskurs 4 kommer att innebära en ytterligare ökning av bl.a. den psykiska ohälsan.

Lärarnas Riksförbund, som avstyrker förslaget i sin helhet, har inget principiellt emot tidigare betyg men anser sig ha svårt att se nyttan med ännu tidigare betyg så länge reformen om betyg från årskurs 6 inte är grundligt utvärderad. Flera remissinstanser, bl.a. *Statens skolinspektion, Göteborgs universitet* och *Sveriges elevråd*, framhåller att resultatet av utvärderingen av försöksverksamheten bör inväntas innan betyg från årskurs 4 införs. Även *Skolverket* ser nackdelar med att det föreslagna beslutet fattas innan utvärderingen är rapporterad till regeringen.

En majoritet av remissinstanserna avstyrker eller är negativa till att rektorn, och inte huvudmannen, föreslås få besluta att betyg ska införas

från årskurs 4. Bland dessa remissinstanser finns bl.a. *BO, Skolverket, Skolinspektionen, SPSM, Uppsala universitet*, ett flertal kommuner, däribland *Danderyds, Falkenbergs, Hallsbergs, Härryda* och *Mjölby kommuner, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Friskolornas riksförbund, Lärarförbundet* samt *Lärarnas Riksförbund*. *Haninge kommun* har inga invändningar mot att betygssättning kan förekomma från årskurs 4 utan ser positivt på mångfalden av betygsmetoder som förslaget öppnar upp för. Kommunen anser dock att beslutsrätten om betyg från årskurs 4 bör fattas på en högre organisatorisk nivå än på rektorsnivå. *Statens skolinspektion* välkomnar de ändringar och förtydliganden som har gjorts i förhållande till den tidigare departementspromemorian *Möjlighet till betyg från årskurs 4 (U2019/04190)*. *Skolinspektionen* hänvisar dock till myndighetens tidigare lämnade synpunkter om att det är huvudmannen och inte rektor som ska besluta om när betyg ska sättas i årskurs 4 då det ytterst är huvudmannens ansvar att se till att skollagens bestämmelser följs i berörda delar. *Friskolornas riksförbund* hänvisar till tidigare lämnade synpunkter där det framgår att förbundet i huvudsak är positivt till de förslag på förändringar som lämnas i promemorian, men har en tydlig invändning vad gäller själva beslutsfattandet i frågan. Förbundet konstaterar att vissa ändringar och förtydliganden härefter har gjorts, däremot inte när det gäller beslutsnivån. Enligt tidigare lämnade synpunkter framgår att förbundet har viss förståelse för det resonemang som förs i promemorian när det gäller rektorns ansvar för det pedagogiska arbetet samt lärares och rektorns ansvar för bedömning och betygssättning utifrån författningarnas krav i dessa frågor. Förbundet anser dock att det finns starka skäl som talar för att beslutanderätten rimligen bör landa hos respektive huvudman. Flera av instanserna lyfter fram det övergripande ansvar som huvudmannen har för sina skolenheter och anser att det inte är förenligt med att det enbart skulle vara upp till den enskilda rektorn att besluta i frågan. *Sveriges Kommuner och Regioner* och *Falkenbergs kommun* anser att förslaget påverkar den kommunala självstyrelsen. *BO, Stockholms, Gnesta, Kalix, Kils* och *Tingsryds kommuner* framför även att det påverkar likvärdigheten negativt om rektorn får besluta i frågan.

Lärarförbundet vänder sig emot förslaget att lärares åsikter inte längre ges samma tyngd och att elevers och vårdnadshavares åsikter inte längre ska beaktas. *SPSM* anser att det ska finnas ett krav på skriftlig dokumentation av lärarnas inställning till tidigare betygssättning om förslaget införs. *Sveriges elevråd* anser att det är positivt att formuleringen att lärare ska få möjlighet att yttra sig behålls men motsätter sig att elevers inflytande begränsas över ett viktigt beslut som rör hela studiesituationen. Även *Skolinspektionen* anser att kravet att ge eleverna möjlighet att yttra sig bör kvarstå.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Tidigare betyg kan ge stöd i uppföljningen av elevers kunskapsutveckling

Kunskapsresultaten i den svenska skolan måste förbättras. För att ge alla elever bästa möjligheter att utvecklas är det av största vikt att lärarna systematiskt följer upp, bedömer och utvärderar elevernas kunskapsutveckling. En viktig del i arbetet med att förbättra kunskapsresultaten är att säkerställa att alla elever får den ledning och stimulans som de behöver och att

även stöd ges när så behövs. Det har under lång tid debatterats om betyg i tidigare årskurser kan vara ett sätt att stärka uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling. I såväl den departementspromemoria som ligger till grund för den nuvarande regleringen av försöksverksamheten, En bättre skolstart för alla: bedömning och betyg för progression i lärandet (U2014/4873), som den promemoria som ligger till grund för denna lagrådsremiss, argumenteras det för att införande av betyg tidigare i grundskolan och motsvarande skolformer kan vara ett sätt att systematiskt följa upp elevernas kunskapsutveckling och främja att stöd ges i rätt tid.

Flera remissinstanser, bl.a. *Göteborgs universitet*, *Läraryrket* och *Sveriges elevråd*, har dock påtalat att det saknas vetenskapligt stöd för att tidigare betyg främjar elevernas kunskapsutveckling. Skolverket framför att det utifrån myndighetens samlade erfarenhet i dag saknas tillräckligt kunskapsunderlag för att kunna bedöma från vilken årskurs som betyg bör sättas om dessa ska tidigareläggas. Regeringen konstaterar, liksom flera remissinstanser, att det saknas vetenskapligt stöd för vilken årskurs som det är lämpligt att sätta betyg och hur det påverkar elevernas kunskapsutveckling. Däremot har Skolverket på uppdrag av regeringen gjort en utvärdering av införandet av betyg från årskurs 6, som visar på både positiva och negativa konsekvenser av tidigare betyg (2017, rapport 451). Utvärderingen visar att betygen i årskurs 6 verkar ha lett till ett ökat fokus på elevernas kunskapsutveckling och då främst när det gäller de elever vars kunskaper inte når upp till kunskapskraven för betyget E. När det gäller elevernas kunskapsutveckling anger hela 40 procent av lärarna att elevernas kunskapsutveckling är lite eller mycket högre efter att betygen infördes. Lite drygt hälften av lärarna uppger att den är ungefär som innan och knappt 6 procent anser att den är lägre efter införandet.

Det framgår även av utvärderingen att cirka 46 procent av lärarna uppger att det med betygen är lite eller mycket lättare att upptäcka elever i behov av stöd. Framförallt uppger lärare som inte tidigare satt betyg att det efter införandet av betyg från årskurs 6 är något lättare att förstå elevernas kunskapsnivå och att identifiera vilka elever som riskerar att inte nå upp till betyget E. Trots detta konstaterar Skolverket att flera omständigheter tyder på att det inte har skett någon förändring i hur många elever som faktiskt får stöd efter att betygen från årskurs 6 infördes jämfört med tidigare.

Vidare visar utvärderingen att många uppfattar betygen som en tydlig information till elever och vårdnadshavare. Ungefär 45 procent av lärarna uppger att det i och med betygen är lite eller mycket lättare att få eleverna att förstå hur de ligger till kunskapsmässigt, och ungefär en tredjedel uppger att det är lättare att få elevernas vårdnadshavare att förstå detta. Även vårdnadshavare framför i intervjuer att betygen tydliggör var på skalan eleven ligger kunskapsmässigt.

Enligt *Idéburna skolors riksförbund* visar en översikt av resultaten inom den fria forskningen att testande och tidiga betyg inte ger ökad prestation hos barn. En av de viktigaste framgångsfaktorerna i skolan är i stället positiv förstärkning för motivation och lust att lära. Samtidigt visar Skolverkets utvärdering att tidigare betyg kan påverka elevernas motivation. Drygt hälften av lärarna i undersökningen upplever generellt elevernas motivation som högre till följd av betygen. Hela 80 procent av eleverna uppger att de arbetar hårdare när de vet att de får betyg och i intervjuer

framgår att även vårdnadshavare upplever sina barns motivation som högre.

Som nämnts tidigare visar Skolverkets utvärdering av betyg från årskurs 6 att det även finns negativa konsekvenser av tidigare betyg. Av utvärderingen framgår att det hos både lärare, elever och vårdnadshavare finns upplevelsen att olika grupper av elever påverkas på olika sätt av de tidigare betygen. Detta är något som även *SPSM* påpekar i sitt remissvar. Högpresterande elever och flickor som grupp upplevs motiveras av betygen i högre grad än lågpresterande elever och pojkar. Vidare upplever drygt 54 procent av lärarna att högpresterande elevers kunskapsutveckling är lite eller mycket högre efter införandet av betygen. Motsvarande siffra för lågpresterande elever är 25 procent. Samtidigt uppger 12 procent av lärarna att lågpresterande elevers kunskapsutveckling är mycket eller lite lägre efter betygens införande, jämfört med endast 2 procent för högpresterande elever. Motsvarande skillnader finns gällande flickor och pojkar. För flickor upplever 40 procent av lärarna att deras kunskapsutveckling är högre, jämfört med 27 procent för pojkar. Det är också fler lärare som upplever att pojkars kunskapsutveckling blivit lägre, nästan 7 procent, än som upplever samma sak för flickor, 2 procent. *Skolverket* framhåller i sitt remissvar att eftersom utvärderingen visar att främst lågpresterande elever missgynnas finns skäl att beakta risken för ökande skillnader mellan elever. *SPSM* och *Myndigheten för delaktighet* anser att mer kunskap behövs om hur t.ex. lågpresterande elever påverkas av tidigare betyg och ser bl.a. risker för elever med funktionsnedsättning. Regeringen instämmer i att olika grupper kan påverkas olika av tidigare betyg men noterar samtidigt att utvärderingen visar att för samtliga grupper, även lågpresterande elever och pojkar, är det fler lärare som anger att elevgruppen har en mer positiv kunskapsutveckling efter införandet av betyg från årskurs 6 än innan detta. Regeringen vill i detta sammanhang även betona vikten av att de elever som har behov av extra anpassningar eller särskilt stöd också ges sådant stöd i enlighet med 3 kap. skollagen.

Flera remissinstanser, bl.a. *BO* och *Falkenbergs kommun* framför att tidigare betyg kan leda till stress hos vissa elever. Av utvärderingen av betyg från årskurs 6 framgår att 77 procent av lärarna uppger att eleverna är mer stressade efter att betyg från årskurs 6 införts. Även eleverna i årskurs 6 uppger i högre utsträckning efter betygens införande att de är stressade i skolan jämfört med innan. Elever som fått betyg från årskurs 6 är inte heller mindre stressade i årskurs 7–9 i jämförelse med elever som fått betyg från årskurs 8. Det finns alltså inget i utvärderingen som tyder på att betygsstressen i de högre årskurserna kan dämpas genom att eleverna vänjs vid betyg från en tidigare ålder. Däremot framgår att elevens omgivning har stor betydelse för hur eleven upplever betygen, t.ex. hur lärarna pratar om betygen. När det gäller elevers stress kopplat till betyg instämmer regeringen i att det har betydelse för eleverna hur lärare pratar om betyg. Regeringen vill i detta sammanhang även framhålla vikten av att lärare ger en kontinuerlig återkoppling av elevernas kunskapsutveckling, så kallad formativ bedömning. Enligt *Umeå universitet* finns det visst stöd för att betyg kan användas för att främja lärande om det kombineras med andra metoder, t.ex. kontinuerlig, mer beskrivande återkoppling på elevers prestationer. Om lärare exempelvis följer upp ett betyg och tydligt visar eleven vad betyget inbegriper och vad

eleven behöver utveckla – med effektiv återkoppling – så kan även ett betyg ligga till grund för formativ bedömning.

Ytterligare ett resultat från utvärderingen är att betygen uppges ha inkluderats i det systematiska kvalitetsarbetet hos en majoritet av huvudmännen. Regeringen ser detta som positivt och vill särskilt betona såväl huvudmannens som rektorns ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet, där uppföljning och utvärdering av elevers resultat är en viktig del i att främja lärande och stödja elevernas kunskapsutveckling.

Avslutningsvis vill regeringen framhålla att ålderskillnaden mellan elever i årskurs 4 och 6 innebär att slutsatser från utvärderingen givetvis måste appliceras med försiktighet för elever i årskurs 4.

Det ska införas en permanent möjlighet att införa betyg från årskurs 4

I propositionen En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4 (prop. 2016/17:46) framhåller regeringen att effekterna av att införa tidigare betyg inte är tillräckligt vetenskapligt belagda men att ett sätt att fördjupa kunskapen inom området kan vara att genomföra en mindre omfattande och frivillig försöksverksamhet. I propositionen gjordes även bedömningen att eftersom deltagande i försöksverksamheten bygger på frivillighet bör de skolor som deltar ha förutsättningar att vid genomförandet minimera eventuella negativa konsekvenser av tidiga betyg. Intresset för att delta i den tidsbegränsade försöksverksamheten, såsom den utformats med exempelvis krav på ansökan till en statlig myndighet och begränsningar i hur stor andel av en huvudmans skolenheter som får omfattas, har visat sig vara lågt. Från försöksverksamhetens början hösten 2017 deltog 9 huvudmän med 11 skolenheter (Skolverkets årsredovisning 2017). Under 2019 deltog 12 huvudmän med 15 skolenheter (Skolverkets årsredovisning 2019). Skolverket har påbörjat den utvärdering av försöksverksamheten som ingår i uppdraget (U2016/04865/S). Myndigheten konstaterar dock att det inte är möjligt att genomföra en utvärdering av betygens påverkan på elevernas kunskapsutveckling som kan ge generaliserbara resultat (Skolverkets årsredovisning 2017). I stället genomförs en kvalitativ studie av bedömningspraktiken på deltagande skolor liksom på skolor som genomfört annat systematiskt pedagogiskt utvecklingsarbete. Skolverket följer också försöket genom att samlar in betyg och genom enkäter riktade till elever och lärare (Skolverkets årsredovisning 2018 och 2019).

Några remissinstanser, däribland *Göteborgs universitet* och *Sveriges elevråd*, framför att resultaten av försöksverksamheten bör avvaktas innan betyg från årskurs 4 införs. Även *Skolverket* ser nackdelar med att det föreslagna beslutet fattas innan utvärderingen av försöksverksamheten är rapporterad till regeringen. För att säkerställa att betygssättning i årskurs 4 faktiskt bidrar till kunskapsutveckling krävs, enligt Skolverket, kontinuerlig uppföljning eller utvärdering.

Regeringen anser att det finns skäl att fullfölja försöksverksamheten. Genom att försöksverksamheten fullföljs kan erfarenheter samlas in även under försöksverksamhetens sista år. Dessa kan t.ex. handla om hur skolor som inför tidigare betyg arbetar för att främja elevernas utveckling, samtidigt som negativa konsekvenser minimeras. Dessa erfarenheter kan senare andra skolor som vill införa tidigare betyg använda sig av. Rege-

ringen anser dock att det inte finns skäl att avvakta med att införa en permanent möjlighet att införa betyg från och med årskurs 4 på alla skolor där det finns en vilja att göra det. Det bör beaktas att såväl huvudmannen som rektorn enligt skollagen har en skyldighet att bedriva systematiskt kvalitetsarbete (4 kap. 3 och 4 §§ skollagen). I de fall det på lokal nivå fattas beslut om att införa betyg från och med årskurs 4 får man utgå från att det sker i syfte att höja kunskapsresultaten och att såväl huvudmannen som rektorn har ett intresse av att följa utvecklingen. Regeringen föreslår därför att det införs bestämmelser i skollagen som innebär att det blir möjligt att på en skolenhet sätta betyg från och med årskurs 4. Då försöksverksamheten upphör vid utgången av juni 2021 bör det vara möjligt att sätta betyg från och med årskurs 4 från och med höstterminen 2021. Regeringen har för avsikt att följa hur denna möjlighet används.

Det bör vara rektorn som beslutar om tidigare betyg

Inom ramen för den pågående försöksverksamheten är det huvudmannen som fattar beslutet om att ansöka om deltagande i försöksverksamheten. Det är dock rektorn som ska leda och samordna det pedagogiska arbetet vid en skolenhet som han eller hon ansvarar för och som ska besluta om enhetens inre organisation samt andra frågor som följer av särskilda föreskrifter (2 kap. 9 och 10 §§ skollagen). Rektorn har även ett utpekad ansvar i flera delar avseende betyg. Bland annat ansvarar rektorn för att betyg sätts i enlighet med gällande bestämmelser och det är rektorn som ska utfärda olika betygsdokument (se t.ex. 3 kap. 14 § skollagen och 6 kap. 10, 13, 16 och 17 §§ skolförordningen). Mot denna bakgrund föreslås i departementspromemorian att det bör vara rektorn som beslutar om tidigare betyg ska sättas vid skolenheten som ett led i ledningen av det pedagogiska arbetet. Det är rektorn som har bäst kunskap om förutsättningarna på skolan och som kan bedöma om tidigare betyg är lämpligt att införa på skolenheten. Det är även rektorn som, tillsammans med lärare och annan personal, är bäst lämpad att vid ett genomförande främja positiva konsekvenser och motverka negativa konsekvenser av betygen.

En majoritet av remissinstanserna avstyrker eller är negativa till att rektorn, och inte huvudmannen, föreslås få besluta om betyg ska införas från årskurs 4, bl.a. *Skolverket, Skolinspektionen, SPSM, Uppsala universitet, SKR, Lärarnas Riksförbund, Lärarförbundet* samt ett flertal kommuner. Enligt SKR handlar det om att värna en tydlig styrkedja där ansvar och mandat följs åt. Eftersom huvudmannen ansvarar för elevernas resultat och det systematiska kvalitetsarbetet, inklusive det lokala uppföljningssystemet, bör det även vara huvudmannen som beslutar om dess utformning utifrån de nationella riktlinjer som finns. Hur detta system utformas är en del av den kommunala självstyrelsen. Vidare framför SKR att en likvärdig bedömning är huvudmannens ansvar, vilket betyder att huvudmannen bör kunna besluta om sammanhållna system, inklusive om betyg ska ges i årskurserna 4 och 5, och även kunna erbjuda olika former av stödstrukturer för att säkra likvärdighet i bedömningar såväl inom som mellan skolor. Skolinspektionen avstyrker förslaget om att rektorn ska fatta beslutet eftersom huvudmannen står under direkt tillsyn av Skolinspektionen och det ytterst är huvudmannens ansvar att se till att skollagens bestämmelser om undervisningen och betygssättningen följs.

Regeringen kan konstatera att huvudmannen har det yttersta ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen och andra föreskrifter (2 kap. 8 § skollagen). Det innebär t.ex. att det ytterst är huvudmannen som ansvarar för att beslut om betyg som huvudregel fattas av legitimerade lärare (2 kap. 13, 15 och 17–19 §§ samt 3 kap. 16 § skollagen). Regeringen instämmer delvis i de synpunkter som vissa remissinstanser framfört om att beslut om tidigare betyg kan få konsekvenser för bl.a. huvudmannens systematiska kvalitetsarbete, t.ex. när det gäller uppföljning av elevresultat. Regeringen bedömer även att beslutet i viss mån kan få konsekvenser för huvudmannens beslut om kompetensutveckling och fördelning av lärarresurser mellan skolenheterna. Mot denna bakgrund anser regeringen att det finns skäl för att huvudmannen och rektorn har en nära dialog kring vilka förutsättningar det finns för tidigare betyg vid skolenheten och hur detta eventuellt kan påverka huvudmannens arbete i övrigt. Utifrån rektorns befintliga ansvar kring betygssättning och att leda och samordna det pedagogiska arbetet vid en skolenhet gör dock regeringen bedömningen att det bör vara rektorn som ska ges mandat att besluta i frågan. Detta är viktigt för att skapa förutsättningar för att betygssättningen från och med årskurs 4 blir ett genomtänkt inslag i det pedagogiska arbetet på skolenheten. Rektorn bör dock ha en skyldighet att underrätta huvudmannen om sitt beslut. Detta för att säkerställa att huvudmannen är informerad och främja en dialog mellan huvudmannen och rektorn i frågan. Huvudmannen ges då även möjlighet att samordna arbetet i relevanta delar.

En ordning där de enskilda rektorerna ges mandat att avgöra om betyg ska sättas från och med årskurs 4 innebär att styrningen av skolan i denna del flyttas från huvudmannen till en tjänsteman. För de kommunala huvudmännen innebär detta ett ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Rektor har dock redan i dag på flera områden ett utpekat ansvar enligt skollagen. Denna typ av ingrepp i kommunens möjlighet att styra sin verksamhet utgör således inte någon nyhet och ingreppet i självstyrelsen får anses vara relativt begränsat. Med hänsyn till vad som anförs ovan om vikten av att det är rektor som fattar beslutet bedömer regeringen att inskränkningen i den kommunala självstyrelsen inte går utöver det ändamål som har föranlett den (14 kap. 3 § regeringsformen).

Rektorer som vill bör således få en möjlighet att besluta om att betyg ska sättas från och med årskurs 4 i grundskolan, grundsärskolan och same-skolan eller årskurs 5 i specialskolan vid sin skolenhet. Ett sådant beslut bör fattas med utgångspunkt i en analys av vilka förutsättningar som finns på skolenheten och vilka förhållanden som bör råda för att främja positiva och undvika negativa konsekvenser av förändringen. Att betyg kan upplevas som en stressfaktor är något som behöver beaktas i rektorns beslutsfattande. Elevhälsans psykologiska och psykosociala kompetens kan utgöra ett viktigt stöd. Betydelsefulla förhållanden kan bl.a. handla om vilken bild av betygens betydelse som lärarna förmedlar till eleverna. Det är i detta sammanhang viktigt att komma ihåg att betygen i de aktuella årskurserna endast utgör ett sätt att följa upp och stödja elevers kunskapsutveckling. Betygen i årskurs 4 har ingen formell funktion som påverkar eleven, vilket t.ex. slutbetygen i årskurs 9 har som urvalsinstrument till fortsatt utbildning. Betygen kan vid tidig betygssättning utgöra en del i en tydlig information om såväl den enskilda elevens, som elevgruppers,

kunskapsutveckling. Detta kan användas för uppföljning av resultat på såväl individ- som skolnivå och tydliggöra behov av insatser. Om behov av insatser identifierats är det naturligtvis viktigt att sådana, utifrån gällande bestämmelser, också sätts in. En sådan tydlig uppföljning och eventuella insatser skulle även kunna stärka motivationen hos elever. Därigenom skulle betygen kunna leda till förbättrade kunskapsresultat. Som nämnts tidigare anser regeringen att det även är av stor vikt att lärare kontinuerligt återkopplar till eleverna hur eleverna utvecklas i de olika ämnena. Den föreslagna ändringen i skollagen torde medföra att betyg i större utsträckning än i dag kommer att ges från olika årskurser i olika skolor i Sverige. Flera kommuner, däribland *Kalix*, *Mjölby* och *Stockholms kommuner*, framför att förslaget riskerar att påverka likvärdigheten i skolan. Enligt *BO* är ett sätt att öka likvärdigheten en förskjutning mot ett ökat centralt ansvarstagande, något som förslaget går tvärtemot då en enskild rektor ska få besluta om skolan ska införa betyg från årskurs 4. *Lärarnas Riksförbund* anser att det inte är rimligt att en rektor kan besluta om betyg ska ges i årskurserna 4 och 5, eller inte. Det kommer att se olika ut på olika skolor, och det kommer att variera på en och samma skola vartefter rektorer byts ut.

Regeringen vill framhålla att redan i dag deltar en mindre andel skolor i försöksverksamheten med betyg från och med årskurs 4 och det finns även särskilda bestämmelser om betyg för fristående skolor med waldorfpedagogisk inriktning. Betyg ska som huvudregel sättas när ett ämne har avslutats och slutbetyg ska utfärdas, men i sådana fristående skolor behöver betyg inte sättas innan ett ämne har avslutats (6 kap. 8 § skolförordningen). En hög likvärdighet betyder således inte att utbildningen ska vara likformig i alla delar. Även om det finns ett värde i att betygssystemet i stor utsträckning är sammanhållet och utformat på samma sätt i alla skolor, så anser regeringen att det även finns ett värde i att ge rektorer en frihet att bestämma vad som passar bäst för den skolenhet som de ansvarar för.

Förutsättningarna för att sätta tidigare betyg förenklas

Inom ramen för den pågående försöksverksamheten har det ställts upp ett antal villkor som måste vara uppfyllda för att det vid en skolenhet ska få sättas tidigare betyg (se avsnitt 5.3). Dessa villkor skulle kunna vara en förklaring till det låga deltagandet i försöksverksamheten. När permanenta bestämmelser nu föreslås införas i skollagen bör därför villkoren förenklas. Det bör t.ex. inte ställas krav på att det ska behövas en ansökan till en statlig myndighet för att få sätta tidigare betyg. Däremot bör ett beslut att tillämpa tidigare betygssättning anmälas till Skolverket, så att myndigheten får möjlighet att följa utvecklingen inom området, vilket *Skolverket* ställer sig positivt till.

Att rektorn fattar beslutet innebär ytterligare en förenkling av beslutsprocessen. Som nämnts tidigare är det dock huvudmannen som har det yttersta ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen och andra föreskrifter (2 kap. 8 § skollagen). Regeringen förutsätter att det inför rektorns beslut sker en nära dialog mellan rektorn och huvudmannen kring vilka förutsättningar det finns för tidigare betyg vid skolenheten och hur detta eventuellt kan påverka huvudmannens

arbete i övrigt. Mot denna bakgrund bör rektorn fatta sitt beslut i god tid före det läsår då beslutet ska börja att gälla och snarast underrätta huvudmannen om beslutet. På detta sätt säkerställs att huvudmannen är informerad och att det finns tid för huvudmannen och rektorn att genomföra de åtgärder som eventuellt kan behövas inför ett införande av tidigare betyg.

För att skapa enhetlighet i förutsättningarna för skolor att införa tidigare betyg bör det på nationell nivå fastslås när rektorn senast ska fatta sitt beslut. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör bemyndigas att meddela föreskrifter om när rektorn senast ska fatta sitt beslut inför det läsår då beslutet ska gälla. I departementspromemorian föreslås att tidpunkten ska vara den 30 april före det läsår som beslutet ska börja gälla. *BO* anser att förslaget inte ger lärare, elever och vårdnadshavare möjlighet att påverka elevens skolsituation och förutsättningar när ett beslut kommer så sent inför det läsår det ska börja gälla. Regeringen är medveten om att det föreslagna datumet är sent, men inför höstterminen 2021 är det den första möjliga tidpunkten. Genom bemyndigandet kan föreskrifterna om tidpunkten lättare ändras om erfarenheterna visar att en annan tidpunkt är lämpligare. Regeringen avser att noga följa utvecklingen i frågan.

Det bör vidare vara huvudmannen som ska anmäla beslutet till Skolverket. Enligt *Skolverket* behöver myndigheten få information om vilken huvudman, skolenhet och vilka klasser beslutet gäller samt om beslutet gäller för alla parallellklasser i årskurs för att systematiskt kunna följa upp elevresultaten. Vilka uppgifter en anmälan ska innehålla kan preciseras genom verkställighetsföreskrifter.

Skolverket framför att det inte framgår av förslaget om betyg från årskurs 4 betyder att en rektor skulle kunna besluta att i stället börja sätta betyg från årskurs 5. Detta är en fråga som enligt Skolverket ställts inom den pågående försöksverksamheten. Skolverket framför vidare att det är viktigt för elevers skolsituation att kunna planera långsiktigt och att rektorns beslut gäller för minst två läsår. Regeringen delar denna uppfattning och så som regeringens förslag är utformat innebär det att om en rektor väljer att införa tidigare betygssättning ska sådan införas i årskurs 4 och 5, dvs. från och med årskurs 4.

Mot bakgrund av hur huvudmannen påverkas av beslutet om tidigare betyg – bl.a. ska huvudmannen enligt förslaget underrätta Statens skolverk – delar regeringen *Lagrådets* uppfattning att det bör föreskrivas att rektorn skriftligen ska underrätta huvudmannen om beslutet att införa tidigare betyg. I linje med att processen ska förenklas kan det t.ex. ske genom ett mejl.

För försöksverksamheten finns det i dag villkor om att lärarna ska ha uttryckt intresse för tidigare betyg genom skriftlig dokumentation. En legitimerad lärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver (2 kap. 15 § skollagen). Som nämnts är det dock rektorn som leder och samordnar det pedagogiska arbetet vid en skolenhet. Mot denna bakgrund, och för att ytterligare underlätta processen att införa tidigare betyg, anser regeringen att ovan nämnda villkor bör ändras till att om en rektor överväger att fatta ett beslut om tidigare betyg ska lärarna vid berörd skolenhet ges tillfälle att yttra sig. Det innebär att lärarna ska ha getts tillfälle att yttra sig i ett sådant stadium av beslutsprocessen att rektorn har en reell möjlighet att beakta lärarnas yttranden innan rektorn tar slutlig

ställning. Detta ser bl.a. *Sveriges elevråd* som positivt. *Läraryförbundet* vänder sig dock emot att lärares åsikter inte längre ska ges samma tyngd som under försöksverksamheten. Regeringen anser dock att rektorns ledaransvar bör innefatta att han eller hon också fattar denna typ av beslut.

I departementspromemorian föreslås vidare att de särskilda krav som i dag finns om att elever och vårdnadshavare ska ha getts möjlighet att yttra sig i frågan om tidigare betyg inte ska tas med i de permanenta bestämmelserna. Flera remissinstanser är negativa till detta vad gäller elevernas möjlighet att yttra sig, bl.a. *Skolinspektionen*, *Läraryförbundet* och *Sveriges Elevråd*. *Läraryförbundet* vänder sig även mot förslaget gällande vårdnadshavares möjlighet att yttra sig, medan *Sveriges elevråd* instämmer i denna del av förslaget. Enligt regeringen finns det dock fortsatt goda möjligheter för elever och föräldrar att lämna sina synpunkter på t.ex. tidigare betyg inom ramen för de bestämmelser i skollagen som reglerar inflytande och samråd generellt i skolverksamheten. I skollagen anges bl.a. att elever ska ges inflytande över utbildningen. Även vårdnadshavare för elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska erbjudas möjlighet till inflytande över utbildningen. Vidare följer det av skollagens bestämmelser att det vid varje skolenhet ska finnas ett eller flera forum för samråd med eleverna och vårdnadshavarna. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för eleverna och vårdnadshavarna. Inom ramen för ett eller flera sådana forum ska eleverna och vårdnadshavarna informeras om förslag till beslut i sådana frågor och ges tillfälle att komma med synpunkter innan beslut fattas (se 4 kap. 9, 12 och 13 §§ skollagen). Vidare ska enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) barnets åsikter beaktas vid alla åtgärder som rör barnet (artikel 12). Barnkonventionen gäller som svensk lag sedan den 1 januari 2020. Det som framkommer i sådana forum utgör således en del av det underlag som rektorn ska beakta i sitt beslutsfattande. Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte finns behov av specifika bestämmelser om inflytande och samråd för elever och vårdnadshavare i just denna fråga.

Lagrådet har anfört att det finns flera skäl för att rektorns analys och överväganden inför ett beslut att införa tidigare betygssättning bör dokumenteras. Ett dokumenterat beslutsunderlag bör enligt *Lagrådet* avsevärt kunna bidra till att förbättra och underlätta såväl den betydelsefulla dialogen med huvudmannen som den författningsreglerade skyldigheten för rektorn att ge lärarna tillfälle att yttra sig innan beslut fattas. Regeringen delar denna uppfattning. Ett sådant underlag kan också förenkla för en tillträdande rektor att ta ställning till om en redan beslutad tidigare betygssättning bör fortsätta. Regeringen föreslår därför att det i skollagen ska anges att rektorns underlag inför ett beslut om tidigare betygssättning ska dokumenteras.

Som *Lagrådet* konstaterar berörs i lagrådsremissen inte situationen att en rektor finner anledning att upphäva ett meddelat beslut om tidigare betyg. Enligt *Lagrådet* bör det under den fortsatta beredningen övervägas om det i en sådan situation kan uppkomma frågor som kräver ytterligare reglering. Regeringen, som instämmer i detta, anser att det i skollagen bör klargöras hur situationen att en rektor vill upphäva ett beslut om tidigare betygssättning ska hanteras. Om en rektor finner att det finns skäl för att upphöra med tidigare betygssättning behöver rektorn fatta ett beslut om

detta. Processen inför ett sådant beslut bör vara densamma som inför ett beslut om tidigare betygssättning, dvs. lärarna ska få möjlighet att yttra sig, bestämmelserna i 4 kap. skollagen om elevers och lärares inflytande ska tillämpas, en nära dialog med huvudmannen ska föras, beslutsunderlaget ska dokumenteras, huvudmannen ska informeras skriftligen och huvudmannen ska anmäla beslutet till Skolverket. Vidare bör ett sådant beslut fattas vid samma tidpunkt inför ett läsår som ett beslut om införande av tidigare betygssättning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör bemyndigas att meddela föreskrifter om när rektorn senast ska fatta ett sådant beslut.

Som framgått tidigare bör ett beslut att införa tidigare betygssättning alltid omfatta två årskullar, årskurs 4 och 5 (om det är fråga om grundskolan, grundsärskolan eller sameskolan) eller årskurs 5 och 6 (om det är fråga om specialskolan). Frågan inställer sig då vilka elever som ska omfattas av ett beslut om upphävande av tidigare betygssättning. Endast sådana elever som inte tidigare har fått betyg eller även sådana elever som har fått betyg, men bara i årskurs 4 (om det är fråga om grundskolan, grundsärskolan eller sameskolan) eller årskurs 5 (om det är fråga om specialskolan)? Eftersom ett beslut om att upphöra med tidigare betygssättning bör fattas i god tid före det läsår som beslutet ska gälla kommer beslutet inte att påverka eleverna under ett pågående läsår. Regeringen anser att det kan bero på skälen för att en rektor vill upphöra med tidigare betygssättning om ett beslut om upphävande av sådan betygssättning enbart ska omfatta kommande årskullar som ännu inte har fått tidigare betyg eller om beslutet även ska omfatta elever som redan har fått terminsbetyg i årskurs 4 i den skolenhet som rektorn ansvarar för (årskurs 5 om skolenheten ingår i specialskolan). Med hänsyn till detta bör det inte slås fast i lagen att ett sådant beslut alltid ska ha en viss omfattning utan det bör vara upp till rektorn att avgöra om beslutet enbart ska omfatta kommande årskullar som ännu inte har fått tidigare betyg eller om det även ska omfatta elever som redan har fått terminsbetyg. Regeringen vill dock betona att eftersom beslutet om tidigare betygssättning omfattar två årskurser bör en rektor ha goda skäl att upphäva betygssättningen för elever som redan fått betyg i en årskurs. Detta beslut bör tas efter noggranna överväganden avseende förutsättningarna på den aktuella skolenheten och med fokus på att ge eleverna kontinuitet i uppföljningen av deras kunskapsutveckling.

Bestämmelserna om betyg i skollagen och andra författningar ska gälla vid tidigare betygssättning

Regeringen anser att samma bestämmelser som gäller generellt vid betygssättning i skollagen och i andra författningar bör tillämpas även när betyg sätts i årskurs 4 och 5, men med vissa anpassningar till dessa årskurser. Det är även så som dagens bestämmelser för försöksverksamheten är utformade. Det innebär t.ex. att för elever vid skolenheter som omfattas av ett beslut om tidigare betyg ska betyg sättas i slutet av varje termin i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i slutet av varje termin i årskurs 5 och 6 i specialskolan, i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. Regeringens bedömning är att det i skolförordningen bör införas en bestämmelse om att terminsbetyg i dessa fall ska utfärdas vid slutet av varje termin i års-

kurserna 4 och 5 i grundskolan, sameskolan och, i förekommande fall, grundsärskolan samt vid slutet av varje termin i årskurs 5 och 6 i specialskolan.

På samma sätt som i dag gäller för betyg i årskurs 6 i grundskolan och sameskolan och årskurs 7 i specialskolan, bör rektorn få besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas i naturorienterande och samhällsorienterande ämnen (NO- och SO-ämnen) om undervisningen fram till och med slutet av berörd årskurs har varit ämnesövergripande. Någon sådan reglering finns i dag inte i förordningen som styr försöksverksamheten. Regeringen ser inga skäl till varför samma möjlighet till ett sammanfattande betyg som finns i årskurs 6 i grundskolan och sameskolan och årskurs 7 i specialskolan inte ska finnas i de fall betyg sätts i tidigare årskurser. *SPSM* delar denna uppfattning. Regeringen konstaterade i propositionen Betyg från årskurs 6 i grundskolan (prop. 2009/10:219) att undervisning i de enskilda NO- och SO-ämnena sällan förekommer i de lägre årskurserna och för att skapa ett sammanhang och samband i undervisningen under de första sex årskurserna finns det starka skäl att införa en möjlighet att sätta ett sammanfattande betyg i dessa ämnesgrupper i årskurs 6 i grundskolan. Frågan blir dock inte aktuell för grundsärskolans del eftersom det inte finns separata NO- och SO-ämnen i grundsärskolan. I stället utgör naturorienterande och samhällsorienterande ämnen två egna ämnen. Elever inom grundsärskolan kan dock i vissa fall få undervisning i grundskolans ämnen och i dessa fall gäller de bestämmelser som finns för grundskolan.

Kravet på skriftliga individuella utvecklingsplaner ska inte gälla om betyg sätts från årskurs 4

Enligt gällande bestämmelser, såväl för årskurs 6 och uppåt som för försöksverksamheten med betygssättning i årskurs 4 och 5, finns det inte något krav på att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner i de årskurser där betyg sätts.

De individuella utvecklingsplanerna infördes 2008. Det huvudsakliga syftet var att ge en tydligare och tidigare information och återkoppling till elever och föräldrar om elevens kunskapsutveckling. Vid denna tidpunkt sattes betyg först från årskurs 8 och behovet av att få tidigare information av elevens kunskapsutveckling var då större. Därefter har bl.a. betyg från årskurs 6 införts i grundskolan och motsvarande skolformer. I propositionen Minskade krav på dokumentation i skolan (prop. 2012/13:195) gjorde regeringen bedömningen att det inte längre fanns samma behov av skriftliga individuella utvecklingsplaner mot bakgrund av att det då hade gjorts ändringar i skolregleringen i syfte att förbättra och stärka uppföljningen och utvärderingen av elevernas kunskapsutveckling och informationen om denna till elever och föräldrar. En annan anledning som angavs var att de skriftliga utvecklingsplanerna upplevdes som en administrativ börda för flertalet lärare och att det är viktigt att lärare får fokusera på sin kärnuppgift, dvs. att undervisa. I november 2013 togs därför kravet bort på att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner i de årskurser där betyg sätts (prop. 2012/13:195, bet. 2013/14:UbU5, rskr. 2013/14:19). Samtidigt gjordes ett förtydligande i skollagen i fråga om utvecklingssamtalet i syfte att tillförsäkra att elever och vårdnadshavare ska få en tydlig och löpande muntlig information om elevens kunskaps-

utveckling. Förtydligandet innebär att utvecklingssamtalet även ska behandla de insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och att den information som ges vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling, inte bara i förhållande till läroplanen utan även i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i (10 kap. 12 §, 11 kap. 15 §, 12 kap. 12 § och 13 kap. 12 § skollagen).

I propositionen En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4 (prop. 2016/17:46) gjorde regeringen bedömningen att de elever som ingår i försöksverksamheten och deras föräldrar kommer att få en tydlig information om elevernas kunskapsutveckling genom betygen och utvecklingssamtalen, men att det är av stor vikt att återkopplingen av elevernas kunskapsutveckling i samband med betyg görs med hänsyn till elevens ålder, mognad och särskilda förutsättningar. Vidare gjordes bedömningen att det är möjligt för deltagande skolor att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner om skolans rektor bedömer att eleverna har behov av detta.

Regeringen anser att dessa resonemang är applicerbara även vid införandet av en generell möjlighet att sätta tidigare betyg. Flera remissinstanser är dock kritiska till att kravet på att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner (IUP) inte ska gälla i årskurs 4 och 5 om betyg införs i dessa årskurser, däribland *BO*, *Umeå universitet*, *Falkenbergs kommun* och *Idéburna skolors riksförbund*. Förbundet anser att om skyldigheten att upprätta individuella utvecklingsplaner tas bort innebär det en förflyttning, från att följa upp barnens utveckling på ett bredare, framåt-syftande och mer adekvat sätt, mot en endimensionell bedömning i efterhand.

Som framgår ovan kommer skyldigheten att hålla utvecklingssamtal att gälla även om betyg införs från årskurs 4. Inom ramen för utvecklingssamtalet ska det framgå hur skolan bäst kan stödja elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling samt vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Elevernas rätt till extra anpassningar och särskilt stöd är inte heller beroende av att det upprättas skriftliga individuella utvecklingsplaner. Regeringen anser därför att det inte bör finnas en skyldighet att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner i de fall tidigare betyg sätts. Det kommer dock, i likhet med vad som gäller i dag, att vara möjligt att upprätta sådana planer om rektorn anser att så bör ske.

7 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Den ändring i skollagen som innebär att bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om en försöksverksamhet med tidigare betygssättning upphävs, ska träda i kraft den 1 juli 2021. Ändringarna i övrigt i skollagen ska träda i kraft den 1 april 2021. Ändringen i skollagen om att rektorn får fatta beslut om tidigare betyg ska tillämpas från den 1 april 2021 och ändringarna i skollagen i övrigt ska tillämpas på utbildning från och med höstterminen 2021.

Departementspromemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har lämnat synpunkter på tidpunkten för ikraftträdande.

Skälen för regeringens förslag: Den nuvarande försöksverksamheten med tidigare betygssättning upphör vid utgången av juni 2021. Regeringen anser att det därför är lämpligt att bemyndigandet i skollagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om försöksverksamheten upphävs vid samma tidpunkt. Ändringarna i skollagen i övrigt bör träda i kraft den 1 april 2021, så att de rektorer som anser att det är lämpligt har möjlighet att fatta beslut om tidigare betygssättning inför höstterminen 2021. Även ändringarna i skolförordningen som föranleds av ändringarna i skollagen bör träda i kraft den 1 april 2021. De föreslagna ändringarna i skollagen och skolförordningen om att rektorn får fatta beslut om tidigare betyg samt senaste tidpunkt för detta bör tillämpas från den 1 april. Ändringarna i övrigt bör dock inte kunna tillämpas förrän från och med höstterminen läsåret 2021, då regleringen om försöksverksamheten har upphört att gälla. De skolor som vill kan därmed införa tidigare betyg från och med denna termin.

8 Konsekvenser av förslagen

8.1 Vilka kan bli berörda?

Beroende på vad rektorn beslutar, berörs elever i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan, samt elever i årskurs 5 och 6 i specialskolan. Läsåret 2019/20 gick det ca 245 000 elever i årskurs 4 eller 5 i grundskolan. Av dessa var 48,6 procent flickor och 51,4 procent pojkar. Totalt fanns det 2 806 kommunala skolenheter och 664 skolenheter med fristående huvudman som hade årskurs 4 eller 5. I grundsärskolan gick samma läsår 2 747 elever i årskurs 4 eller 5. Totalt fanns 572 skolenheter med grundsärskola. I sameskolan fanns samma läsår 57 elever i årskurs 4 och 5. Totalt fanns 5 skolenheter inom sameskolan. I specialskolan gick

samma läsårs 159 elever i årskurs 5 eller 6. Totalt fanns 9 skolenheter inom specialskolan. Även lärare och rektorer vid de aktuella skolenheterna berörs.

Prop. 2020/21:58

8.2 Konsekvenser för barn, elever och skolans personal

Sverige har åtagit sig att följa FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som gäller som svensk lag från den 1 januari 2020, och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Enligt barnkonventionens artikel 3 ska vad som bedöms vara barnets bästa beaktas i första hand vid alla åtgärder som rör barn. Betygsättning rör i högsta grad barnet som elev. Betyget ska bygga på en bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationellt fastställda kunskapskraven. Det är skolans och lärarnas ansvar att kunskapskraven och målen med utbildningen uppnås. Läraren ska i undervisningen utgå från den enskilda elevens behov och arbeta för att eleven får den undervisning som just den eleven behöver. Detta innebär även att de elever som behöver extra stöd ska ges individuellt anpassat stöd. Betyg är ett redskap bland flera som syftar till att varje elev ska få den utbildning som de har rätt till.

Några remissinstanser framför att förslaget inte utgår från barnets bästa i alla delar, bl.a. *Barnombudsmannen (BO) Skolverket, Uppsala universitet, Falkenbergs och Mjölby kommuner*. Uppsala universitet framför att det i promemorian hävdas att förslaget är utformat utifrån barnets bästa, men enligt universitetet saknas det en analys av hur det säkerställs att inga elevgrupper drabbas av en negativ kunskapsutveckling till följd av införande av betyg i årskurs 4, vilket hänt enligt de aktuella utvärderingarna. Alla elever ska enligt skollagen ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Enligt regeringens bedömning är förslaget utformat utifrån barnets bästa där förmåga att klara skolan som ett medel för att uppnå autonomi är en viktig del. Elevers rätt till extra anpassningar och särskilt stöd påverkas inte heller av förslagen, och där det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska sådant stöd ges. Regeringen bedömer vidare att de erfarenheter som har samlats in under försöksverksamhetens kan tas tillvara. Dessa kan t.ex. handla om hur skolor som inför tidigare betyg arbetar för att främja elevernas utveckling, samtidigt som negativa konsekvenser minimeras. Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet ingår även att följa upp elevernas kunskapsutveckling och möjlighet att nå målen för utbildningen.

BO anser att barnets bästa inte har beaktats när skyldigheten att ge skriftliga omdömen helt tas bort. Regeringen vill här framhålla att detta är den ordning som gäller i andra situationer när betyg ges, att det kommer att gälla en skyldighet att utöver att sätta betyg även hålla utvecklingssamtal samt, som tidigare har anförts, att det är fortsatt möjligt att ge skriftliga omdömen om rektorn bedömer att elever har behov av detta.

Enligt barnkonventionen ska vidare barnets åsikter beaktas vid alla åtgärder som rör barnet (artikel 12). Några remissinstanser, bl.a. *BO Lärarförbundet* och *Sveriges elevråd* är kritiska till att elever inte ska ha möjlighet att yttra sig innan rektorn fattar beslut om att införa betyg från årskurs 4. Som konstateras i avsnitt 4 framgår det redan av skollagen att elever ska ges inflytande över sin utbildning och att det vid varje skolenhet ska finnas ett eller flera forum för samråd med barnen, eleverna och vårdnadshavare. Dessa bestämmelser om rektorns ansvar för information och samråd med eleverna och vårdnadshavarna bedöms vara tillräckliga eftersom eleverna ges möjlighet att uttrycka sin åsikt inför det att rektorn fattar beslut.

Det finns oroväckande tecken på att tidigare betyg kan leda till ökad stress hos eleverna, något som även flera remissinstanser framför (se vidare avsnitt 6). Skolverkets undersökning Attityder till skolan visar även att den upplevda stressen hos elever har ökat de senaste åren och att en tredjedel av eleverna i årskurs 4–6 känner sig stressade en gång i veckan eller mer (Skolverket 2019, rapport 479). Som regeringen tidigare angett bör därför ett beslut om tidigare betyg fattas med utgångspunkt i en analys av vilka förutsättningar som finns på skolenheten och vilka förhållanden som bör råda för att främja positiva och undvika negativa konsekvenser av förändringen. Som nämnts i avsnitt 6 anser regeringen, i likhet med *Skolinspektionen*, att elevhälsan kan utgöra ett viktigt stöd i detta arbete. Elevhälsan ska verka förebyggande och hälsofrämjande och ska bl.a. omfatta psykologiska och psykosociala insatser. Elevhälsan kan t.ex. utgöra ett stöd i arbetet med att kartlägga och analysera vilka förhållanden som finns på skolan inför beslut om tidigare betyg och identifiera åtgärder som kan förebygga stress hos eleverna. Det kan bl.a. handla om vilken bild av betygens betydelse som lärarna förmedlar till eleverna. Det är av stor vikt att information om införandet av tidigare betyg, liksom återkoppling om elevens betyg, sker med hänsyn till elevens ålder och mognad samt förutsättningar och behov. Eftersom det är frivilligt att införa tidigare betyg bör vidare de skolor som väljer att införa sådana betyg ha förutsättningar att minimera eventuella negativa konsekvenser. Enligt regeringens bedömning bör detta sammantaget medföra att konsekvenser i form av ökad stress för eleverna kan begränsas.

Skolverket efterlyser en analys om konsekvenser ur ett lärarperspektiv. Myndigheten framför vidare att det i departementspromemorian inte hänvisas till någon undersökning riktad till pedagoger och rektorer om hur de bedömer att betygssättning från årskurs 4 påverkar arbetsbelastningen. I likhet med departementspromemorian gör regeringen bedömningen att lärares och rektors administrativa arbete generellt sett inte ökas av möjligheten att införa betyg från årskurs 4. Detta bl.a. mot bakgrund av det borttagna kravet på att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner i de fall som betyg sätts. Regeringen vill dock framhålla att det är frivilligt för skolan att införa tidigare betyg och att ett sådant beslut bör föregås av en analys över vilka förutsättningar som råder på den berörda skolenheten.

De ekonomiska konsekvenserna av att införa betyg från årskurs 4 bedöms vara små. Majoriteten av de grundskolor som har årskurs 4 och 5 har även betygssättande årskurser, dvs. årskurs 6 och uppåt. Enbart ca 12 procent av de skolenheter som har årskurs 4 och 5 är skolor som enbart har årskurserna 1–5 (Skolverkets statistik). Det innebär att administrativa system och rutiner i de allra flesta fall redan finns på plats. Det är vidare mycket vanligt att lärare som undervisar i årskurs 4 och 5 även undervisar i årskurs 6, vilket innebär att dessa lärare redan har såväl kompetens som erfarenhet av att sätta betyg. Skolverket erbjuder även fortbildning om betygssättning för lärare i årskurs 4–6 inom de nationella skolutvecklingsprogrammen. Inför införandet av betyg från årskurs 6 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan respektive årskurs 7 i specialskolan genomfördes även särskilda utbildningsinsatser inom området bedömning och betygssättning. Den nya kostnaden för den tid som lärare kommer att lägga ner på betygssättningen från årskurs 4 kan vidare anses kompenseras av den förväntade kostnadsminskningen som borttagandet av kravet på skriftliga individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen för berörda årskurser medför. Rektorn måste även fatta sitt beslut i god tid före det läsår då beslutet ska börja att gälla och snarast underrätta huvudmannen om beslutet. Detta ger rektorn och huvudmannen förutsättningar att i dialog planera för hur tidigare betyg kan införas vid skolenheten på ett kostnadseffektivt sätt. Vidare föreslås att huvudmannen endast ska göra en enkel anmälan till Skolverket. Kostnaden för detta bedöms som försumbar. Mot denna bakgrund bedömer regeringen, i likhet med *Stockholms kommun*, att det inte bör innebära någon ytterligare kostnad för den tid som lärare kommer behöva lägga på betygssättningen från årskurs 4, eftersom den kan anses kompenseras av borttagandet av kravet på skriftliga individuella utvecklingsplaner.

Sveriges Kommuner och Regioner anför att det är viktigt att finansieringsprincipen följs när skolans uppdrag utökas. När det gäller den s.k. kommunala finansieringsprincipen vill regeringen framhålla att det är frivilligt för skolan att införa tidigare betyg. Rektorn behöver inför beslut om att betyg ska införas i årskurs 4 och 5 bedöma vilka förutsättningar som gäller på skolenheten, t.ex. lärarnas eventuella behov av kompetensutveckling och vilka administrativa system som finns, samt hålla sig inom de ekonomiska ramar som huvudmannen beslutar om. Som framgått ovan görs vidare bedömningen att kostnaden för skolenheter att sätta tidigare betyg bör vara marginella.

Även kostnaden för Skolverket att hantera anmälningar om att en skola ska införa tidigare betyg bedöms som marginell och kan hanteras inom myndighetens befintliga ekonomisk ram. För att stödja skolor som inför betyg från årskurs 4 har Skolverket genom förslag i budgetpropositionen för 2020 tillförts 1 miljoner kronor per år under 2020–2022 för genomförande av implementeringsinsatser.

8.4 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen och fristående skolor

Den föreslagna ordningen där en enskild rektor ges mandat att avgöra om tidigare betyg ska sättas vid skolenheten innebär att styrningen av verksamheten i denna del flyttas från huvudmannen till en tjänsteman. *Sveriges Kommuner och Regioner* och *Falkenbergs kommun* anser att förslaget påverkar den kommunala självstyrelsen. Som framgår av avsnitt 6 delar regeringen uppfattningen att förslaget innebär ett ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Som betonas där har dock rektorn redan i dag ett utpekad ansvar inom flera områden enligt skollagen. Att inskränka kommunens möjlighet att styra sin verksamhet genom sådana ändringar i skollagen utgör således inte någon nyhet. Ett alternativ till den föreslagna ordningen skulle vara att i stället låta huvudmannen besluta om tidigare betyg ska införas vid en eller flera av huvudmannens skolenheter. En sådan ordning skulle inte innebära något ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Som framgår i avsnitt 6 anser dock regeringen att det är av vikt att det är rektorn som ges mandat att fatta beslut i frågan. Det är rektorn som är pedagogisk ledare för skolan och genom att rektorn ges mandat att besluta i frågan skapas förutsättningar för att betygssättningen från och med årskurs 4 blir ett genomtänkt inslag i det pedagogiska arbetet på skolenheten. Det är även rektorn som har ansvar för skolans resultat och för att de utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven (se t.ex. avsnitt 2.8 Rektorns ansvar, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet). Det är vidare rektorn som har bäst kunskap om förutsättningarna på skolan och som kan bedöma om tidigare betyg är lämpligt att införa på skolenheten. Som nämnts tidigare i avsnitt 6 utgår regeringen från att rektorn och huvudmannen har en nära dialog kring vilka förutsättningar det finns för tidigare betyg vid skolenheten. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att syftet inte kan uppnås med någon mindre ingripande åtgärd och att inskränkningen därmed inte går utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamålet som har föranlett den (14 kap. 3 § regeringsformen).

När det gäller frågan om när beslut om tidigare betyg senast ska fattas gör regeringen bedömningen att det bör vara regeringen eller en myndighet som regeringen bestämmer som meddelar föreskrifter om detta. Ett alternativ till detta skulle kunna vara att i bemyndigandet även lägga till ”en kommun” som då ger möjlighet för kommuner att lokalt besluta om tidpunkten. Ett sådant alternativ bedöms dock inte vara lämpligt eftersom alla typer av skolor oavsett huvudmannaskap omfattas av förslaget. Som anförts i avsnitt 6 görs också bedömningen att det är viktigt att detta föreskrivs på nationell nivå för att skapa enhetlighet i förutsättningarna för att införa betygssättning i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan. Med hänsyn till detta gör regeringen bedömningen att ändamålet inte kan uppnås på annat sätt än det föreslagna och att den inskränkning i den kommunala självstyrelsen som detta kan utgöra står i rimlig proportion till detta (14 kap. 3 § regeringsformen).

Enligt regeringen kommer inte de föreslagna förändringarna att medföra några särskilda konsekvenser för de 664 fristående skolenheter med års-

kurs 4 och 5 i förhållande till de kommunala skolorna, eftersom alla skolor kommer att kunna utnyttja möjligheten med tidigare betyg på lika villkor. *Regelrådet* har i sin granskning av rubricerat ärende kunnat konstatera att förslaget inte får effekter av sådan betydelse för företag att *Regelrådet* yttrar sig.

8.5 Konsekvenser för jämställdhet och integration

För de skolenheter där betyg sätts från årskurs 4, respektive årskurs 5 i specialsolan, kommer samma bestämmelser att gälla i förhållande till alla elever oavsett kön och bakgrund. Skolverkets utvärdering av betyg från årskurs 6 visar visserligen att fler lärare upplever att flickors kunskapsutveckling är högre efter införandet av betygen än pojkarnas – 40 procent jämfört med 27 procent. Det är också fler lärare som upplever att pojkars kunskapsutveckling blivit lägre, nästan 7 procent, än som upplever det samma för flickor, 2 procent. Detta bör i stor utsträckning kunna kopplas till skillnader mellan hög- och lågpresterande elever, då flickor i större utsträckning än pojkar tillhör gruppen högpresterande elever och pojkar i större utsträckning än flickor tillhör gruppen lågpresterande elever. *Skolverket* framför i sitt remissvar att myndigheten anser att det finns skäl att befara att förslaget kan få olika konsekvenser för pojkar och flickor. Som framgår av avsnitt 6 framhåller bl.a. *SPSM* att förslaget kan få negativa konsekvenser för vissa elevgrupper. Regeringen vill dock i sammanhanget påpeka att det av Skolverkets utvärdering framgår att för samtliga grupper, även lågpresterande elever och pojkar som grupp, är det fler lärare som anger att elevgruppen har en mer positiv kunskapsutveckling efter införandet av betyg från årskurs 6 än innan detta. Regeringen vill även ännu en gång betona vikten av att de elever som har behov av extra anpassningar eller särskilt stöd också ges sådant stöd i enlighet med 3 kap. skollagen.

När det gäller stress hos elever visar Skolverkets undersökning Attityder till skolan att den upplevda stressen hos elever i årskurs 4–6 visserligen har ökat mellan 2015 och 2018, men att skillnaden mellan pojkar och flickor inte var signifikant vid mätningen 2018 (*Skolverket* 2019, rapport 479). Vidare föreslås nu, till skillnad mot när betyg från årskurs 6 infördes, endast en möjlighet för skolor att införa tidigare betyg. Eftersom införandet bygger på frivillighet bedömer regeringen att de skolor som inför tidigare betyg bör ha förutsättningar att vid genomförandet främja positiva och minimera negativa konsekvenser, som t.ex. stress hos både flickor och pojkar (se även avsnitt 6). Regeringen bedömer därmed att tidigare betyg överlag inte har några negativa konsekvenser för jämställdheten mellan pojkar och flickor.

Enligt regeringens bedömning har inte heller förslaget negativa konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

8.6 Sveriges medlemskap i Europeiska unionen

De föreslagna förändringarna rör frågor som inte är reglerade i EU-rätten.

9 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

3 kap.

14 a § En rektor får besluta att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan, vid en skolenhet som rektorn ansvarar för. Beslutsunderlaget ska dokumenteras.

En rektor som överväger att fatta ett sådant beslut ska ge lärarna vid berörd skolenhet tillfälle att yttra sig.

Rektorn ska snarast underrätta huvudmannen skriftligen om ett beslut enligt första stycket. Huvudmannen ska anmäla beslutet till Statens skolverk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om när rektorn senast ska fatta ett beslut enligt första stycket inför ett läsår.

Paragrafen är *ny*. Paragrafen, som delvis har utformats efter synpunkter från *Lagrådet*, innehåller bestämmelser som innebär att en rektor får besluta att betyg i viss utsträckning ska sättas utöver vad som i övrigt följer av skollagen.

Av skollagens bestämmelser om olika skolformer följer bl.a. att betyg ska sättas från och med årskurs 6 i grundskolan, grundsärskolan (med vissa undantag) och sameskolan och från och med årskurs 7 i specialskolan (10 kap. 15 §, 11 kap. 19 §, 12 kap. 15 § och 13 kap. 16 §). Av förevarande paragrafs *första styckes första mening* framgår att en rektor som önskar det kan besluta att betyg även ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan eller i årskurs 5 och 6 i specialskolan vid en skolenhet som rektorn ansvarar för. Ett eventuellt beslut om tidigare betygssättning måste dock omfatta både årskurs 4 och 5 eller både årskurs 5 och 6. Det är inte tillåtet att besluta att införa betyg i enbart en av årskurserna.

Enligt *första styckets andra mening* ska beslutsunderlaget dokumenteras. Inför ett beslut om tidigare betygssättning bör bl.a. en analys genomföras av vilka förutsättningar som finns och bör finnas på skolenheten för ett sådant beslut. I genomförandet av denna analys kan elevhälsans kompetens utgöra ett viktigt stöd. I analysen bör bl.a. framgå vilka förhållanden som bör råda, t.ex. vilken bild av betygens betydelse som lärarna bör förmedla till eleverna. Vidare behöver rektorn inför sitt beslut beakta synpunkter från lärare, elever och vårdnadshavare, se nedan.

Av *andra stycket* framgår att om en rektor överväger att fatta ett beslut enligt första stycket ska lärarna vid berörd skolenhet ges tillfälle att yttra sig. Det innebär att lärarna ska ha getts tillfälle att yttra sig i ett sådant stadium av beslutsprocessen att rektorn har en reell möjlighet att beakta lärarnas yttranden innan rektorn tar slutlig ställning. Det finns även bestämmelser i 4 kap. skollagen om elevers och vårdnadshavares inflytande över utbildningen och formerna för detta.

Av *tredje stycket* framgår att en rektor som fattar ett beslut om tidigare betygssättning snarast ska underrätta huvudmannen om beslutet. Inför rektorns beslut är det viktigt att det sker en nära dialog mellan rektorn och huvudmannen kring vilka förutsättningar det finns för tidigare betyg vid skolenheten och hur detta eventuellt kan påverka huvudmannens arbete i övrigt. I paragrafen anges att huvudmannen skriftligen ska underrättas om rektorns beslut. Det kan göras exempelvis genom ett mejl. Som framgår av *fjärde stycket* är det dock viktigt att det sker i god tid inför det läsår då tidigare betyg ska sättas. Huvudmannen ska anmäla beslutet om tidigare betyg till Statens skolverk.

I *fjärde stycket* införs ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om när rektorn senast ska fatta beslut om tidigare betyg inför ett läsår. Bestämmelsen ger huvudmannen och rektorn tid att genomföra de åtgärder som eventuellt kan behövas inför ett införande av tidigare betyg.

Allmänna bestämmelser om betyg och betygssättning finns i 3 kap. 13–21 §§. Vissa anpassningar med anledning av rektorns möjlighet att besluta om att betyg ska sättas i ovan nämnda skolformer och årskurser görs i 10 kap. 13, 16 och 19 §§, 11 kap. 16, 19 och 22 §§, 12 kap. 13, 16 och 19 §§ samt 13 kap. 13, 17 a och 20 §§, se författningskommentarerna till dessa paragrafer. I övrigt gäller de bestämmelser som gäller generellt vid betygssättning i skollagen och i andra författningar.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

14 b § *Ett beslut om att betygssättning enligt 14 a § ska upphöra att gälla ska fattas i samma ordning som beslutet om att införa sådan betygssättning.*

Ett sådant beslut kan avse endast kommande årskullar som ännu inte har fått betyg eller även omfatta elever som redan har fått terminsbetyg i årskurs 4 i grundskolan, grundsärskolan eller sameskolan eller i årskurs 5 i specialskolan med stöd av ett beslut enligt 14 a §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om när rektorn senast ska fatta beslut enligt första stycket inför ett läsår.

Paragrafen är *ny*. Paragrafen, som har införts efter synpunkter från *Lagrådet*, innehåller bestämmelser om vad som gäller om en rektor vill vidta åtgärder för att ett beslut om betygssättning enligt 14 a § ska upphöra att gälla.

Av paragrafens *första stycke* framgår att ett beslut om att upphäva ett beslut att införa betygssättning enligt 3 kap. 14 a § ska fattas i samma ordning som beslutet att införa sådan betygssättning, dvs. lärarna ska ges tillfälle att yttra sig, bestämmelserna i 4 kap. skollagen om elevers och vårdnadshavares inflytande ska tillämpas, en nära dialog med huvudmannen bör föras, beslutsunderlaget ska dokumenteras, huvudmannen ska underrättas skriftligen och huvudmannen ska anmäla beslutet till Skolverket.

Av *andra stycket* framgår att rektorn får avgöra om ett sådant beslut endast ska avse kommande årskullar som ännu inte har fått betyg eller om det även ska omfatta elever som redan har fått terminsbetyg i årskurs 4 i grundskolan, grundsärskolan eller sameskolan eller i årskurs 5 i specialskolan med stöd av ett beslut enligt 14 a §. Ett sådant beslut bör tas efter noggranna överväganden avseende förutsättningarna på den aktuella skol-

enheten och med fokus på att ge eleverna kontinuitet i uppföljningen av deras kunskapsutveckling.

Tredje stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om när rektorn senast inför ett läsår ska fatta beslut om att betygssättning enligt 14 a § ska upphöra. Bestämmelsen ger huvudmannen och rektorn tid att genomföra de åtgärder som eventuellt kan behövas.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

10 kap.

13 § I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

Paragrafen innehåller bestämmelser som reglerar innehållet i den skriftliga individuella utvecklingsplan som ska upprättas för varje elev en gång per år i samband med ett av utvecklingssamtalen i årskurs 1–5 i grundskolan.

Femte stycket är nytt och innebär att om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 i enlighet med ett beslut som rektorn har fattat med stöd av 3 kap. 14 a § så gäller inte skyldigheten att upprätta en skriftlig individuell utvecklingsplan dessa årskurser. Det är dock möjligt att upprätta sådana planer om rektorn bedömer att eleverna har behov av detta.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

16 § *Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de årskurserna i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.*

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den årskursen.

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser som gäller när en rektor har beslutat om att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan. Paragrafen reglerar tidpunkten för när betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 och innehåller särskilda bestämmelser om de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena. Paragrafen motsvarar i princip 10 kap. 15 § som gäller årskurs 6.

I *första stycket* anges att om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i dessa årskurser i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Av *andra stycket* framgår att det i årskurserna 4 och 5, på motsvarande sätt som gäller för betyg i årskurs 6, som alternativ till ämnesbetyg får sättas ett sammanfattande betyg för naturorienterande respektive samhällsorienterande ämnen i fall där undervisningen i ämnena i huvudsak har varit ämnesövergripande fram till slutet av årskurs 4 och 5. Sammanfattande betyg kan alltså sättas höst- och vårterminen i årskurs 4 och 5. Det är rektor som beslutar om det ska sättas sammanfattande betyg. Av 10 kap. 4 § första stycket framgår att med naturorienterande ämnen avses biologi, fysik och kemi och med samhällsorienterande ämnen avses geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

19 § När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6,

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

3. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur elevens kunskaper ska bedömas vid betygssättningen innan ett ämne har avslutats i grundskolan.

Andra stycket punkt 1 som är *ny* anger vilka kunskapskrav som elevens kunskaper ska bedömas i förhållande till om betyg på skolenheten sätts i årskurs 4 och 5. Bedömningen av elevens kunskaper ska i årskurs 4 och 5 ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6. Det är samma princip som gäller vid betygssättning i t.ex. årskurs 7 och 8, där elevens kunskaper ska ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

I övrigt har paragrafens punkter i *andra stycket* disponerats om till följd av att den nya punkt 1 har lagts till före de tidigare punkterna. Det gör att tidigare punkt 1 nu är *punkt 2* och tidigare punkt 2 nu är *punkt 3*. Det är enbart numreringen som är ändrad och någon ändring i sak är således inte avsedd.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

11 kap.

16 § I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

Paragrafen innehåller bestämmelser som reglerar innehållet i den skriftliga individuella utvecklingsplan som ska upprättas för varje elev en gång per år i anslutning till ett av utvecklingssamtalen i årskurs 1–5 i grundskolan.

Femte stycket är nytt och anger att om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 i enlighet med ett beslut som rektorn har fattat med stöd av 3 kap. 14 a §, så gäller inte skyldigheten att upprätta en skriftlig individuell utvecklingsplan dessa årskurser. Det är dock möjligt att upprätta sådana planer om skolans rektor bedömer att eleverna har behov av detta.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

19 § Om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska betyg sättas i grundskolans ämnen.

Betyg ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de årskurserna i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när betyg ska sättas i grundskolan.

I *tredje stycket* som är *nytt* anges att om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i dessa årskurser i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

22 § När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6,

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

3. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur elevens kunskaper ska bedömas vid betygssättningen innan ett ämne har avslutats i grundskolan.

Andra stycket punkt 1 som är ny anger vilka kunskapskrav som elevens kunskaper ska bedömas i förhållande till om betyg på skolenheten sätts i årskurs 4 och 5. Bedömningen av elevens kunskaper ska i årskurs 4 och 5 ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6. Det är samma princip som gäller vid betygssättning i t.ex. årskurs 7 och 8, där elevens kunskaper ska ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

I övrigt har paragrafens punkter i andra stycket disponerats om till följd av att den nya punkt 1 har lagts till före de tidigare punkterna. Det gör att tidigare punkt 1 nu är *punkt 2* och tidigare punkt 2 nu är *punkt 3*. Det är enbart numreringen som är ändrad och någon ändring i sak är således inte avsedd.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

12 kap.

13 § I årskurs 1–6 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalen ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 5 och 6 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

Paragrafen innehåller bestämmelser som reglerar innehållet i den skriftliga individuella utvecklingsplan som ska upprättas för varje elev en gång per år i anslutning till ett av utvecklingssamtalen i årskurs 1–6 i specialsolan.

Femte stycket är nytt och innebär att om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 i enlighet med ett beslut som rektorn har fattat med stöd av 3 kap. 14 a §, så gäller inte skyldigheten att upprätta en skriftlig individuell utvecklingsplan dessa årskurser. Det är dock möjligt att upprätta sådana planer om rektorn bedömer att eleverna har behov av detta.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

16 § *Om betyg sätts i årskurs 5 och 6 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de årskurserna i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.*

Om undervisningen i naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den årskursen.

Paragrafen är *ny* och innehåller bestämmelser som gäller när rektorn med stöd av 3 kap. 14 a § har beslutat om att betyg ska sättas i årskurs 5 och 6 i specialskolan. Paragrafen reglerar tidpunkten för när betyg ska sättas i årskurs 5 och 6 och innehåller särskilda bestämmelser om de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena. Paragrafen motsvarar i princip 12 kap. 15 § som gäller årskurs 7.

I *första stycket* anges att om betyg sätts i årskurs 5 och 6 ska betyg sättas i slutet av varje termin i dessa årskurser i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Av *andra stycket* framgår att det i årskurserna 5 och 6, på motsvarande sätt som gäller för betyg i årskurs 7, som alternativ till ämnesbetyg får sättas ett sammanfattande betyg för naturorienterade respektive samhällsorienterade ämnen i fall där undervisningen i ämnena i huvudsak har varit ämnesövergripande fram till slutet av årskurs 5 och 6. Sammanfattande betyg kan alltså sättas höst- och vårterminen i dessa årskurser. Det är rektorn som beslutar om det ska sättas sammanfattande betyg. Av 12 kap. 4 § första stycket framgår att med naturorienterade ämnen avses biologi, fysik, och kemi och med samhällsorienterade ämnen avses geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

19 § När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 5 och 6, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7,

2. i årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7, och

3. efter årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 10.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur en elevs kunskaper ska bedömas vid betygssättningen innan ett ämne har avslutats i specialskolan.

Andra stycket punkt 1 som är *ny* anger vilka kunskapskrav som elevens kunskaper ska ställas i relation till om betyg på skolenheten sätts i årskurs 5 och 6. Bedömningen av elevens kunskaper ska i årskurs 5 och 6 ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7. Det är samma princip som gäller vid betygssättning efter årskurs 7, där elevens kunskaper ska ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 10.

I övrigt har paragrafens punkter i andra stycket disponerats om till följd av att den nya punkt 1 har lagts till före de tidigare punkterna. Det gör att tidigare punkt 1 nu är *punkt 2* och tidigare punkt 2 nu är *punkt 3*. Det är enbart numreringen som är ändrad och någon ändring i sak är således inte avsedd.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

13 § I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

Paragrafen innehåller bestämmelser som reglerar innehållet i den skriftliga individuella utvecklingsplan som ska upprättas för varje elev en gång per år i anslutning till ett av utvecklingssamtalen i årskurs 1–5 i sameskolan.

Femte stycket är nytt och innebär att om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 i enlighet med ett beslut som rektorn har fattat med stöd av 3 kap. 14 a §, så gäller inte skyldigheten att upprätta en skriftlig individuell utvecklingsplan dessa årskurser. Det är dock möjligt att upprätta sådana planer om rektorn bedömer att eleverna har behov av detta.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

17 a § Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de årskurserna i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den årskursen.

Paragrafen är *ny* och innehåller bestämmelser som gäller när rektorn har beslutat att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i sameskolan. Paragrafen reglerar tidpunkten för när betyg ska sättas i de aktuella årskurserna och innehåller särskilda bestämmelser om de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena. Paragrafen motsvarar i princip 13 kap. 16 § som gäller årskurs 6.

I första stycket anges att om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i dessa årskurser i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Av andra stycket framgår att det i årskurserna 4 och 5, på motsvarande sätt som gäller för betyg i årskurs 6, som alternativ till ämnesbetyg får sättas ett sammanfattande betyg för naturorienterade respektive samhällsorienterade ämnen i fall där undervisningen i ämnena i huvudsak har varit ämnesövergripande fram till slutet av årskurs 4 och 5. Sammanfattande betyg kan alltså sättas höst- och vårterminen i dessa årskurser. Det är

rektorn som beslutar om det ska sättas sammanfattande betyg. Av 13 kap. 4 § första stycket framgår att med naturorienterande ämnen avses biologi, fysik, och kemi och med samhällsorienterande ämnen avses geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

20 § När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur elevens kunskaper ska bedömas vid betygssättningen innan ett ämne har avslutats i sameskolan.

Paragrafen ändras med anledning av att en möjlighet att sätta betyg i årskurs 4 och 5 nu införs. Paragrafen struktureras om så att den motsvarar bestämmelserna i 10 kap. 19 §, 11 kap. 22 § och 12 kap. 19 §.

Av *första stycket*, som hittills enbart har avsett årskurs 6 eftersom sameskolan bara omfattar årskurserna 1–6, framgår att när betyg sätts innan ett ämne har avslutats ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven har inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Andra stycket punkt 1 som är *ny* anger vilka kunskapskrav som elevens kunskaper ska förhålla sig till om betyg sätts på skolenheten i årskurs 4 och 5. Bedömningen av elevens kunskaper ska i dessa årskurser ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6. *Punkten 2* som motsvarar paragrafens tidigare andra mening innebär inte någon ändring i sak och anger att elevens kunskaper i årskurs 6 ska ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

Sammanfattning av departementspromemorian Möjlighet till betyg från årskurs 4 – efter försöksverksamheten

I departementspromemorian föreslås att det bemyndigande i skollagen (2010:800) som innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en försöksverksamhet som avser betygsättning i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan, ska upphävas. Den reglering om försöksverksamhet som har beslutats med stöd av bemyndigandet upphör samtidigt. I promemorian föreslås att det i stället i skollagen ska införas bestämmelser som innebär att en rektor får besluta att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan samt i årskurs 5 och 6 i specialskolan vid en skolenhet som rektorn ansvarar för. Lärarna vid berörd skolenhet ska ges tillfälle att yttra sig inför ett sådant beslut. Rektorn ska snarast underrätta huvudmannen om beslutet och huvudmannen ska anmäla beslutet till Statens skolverk. Beslutet ska gälla tills vidare eller till dess att det upphävs av ett nytt beslut av rektorn. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om när en rektor som avser att fatta ett beslut om tidigare betygsättning ska fatta ett sådant beslut inför ett läsår.

För de skolenheter och årskurser som beslutet omfattar ska inte skollagens krav på att upprätta individuella utvecklingsplaner gälla.

För elever vid skolenheter som omfattas av ett sådant beslut ska betyg sättas i slutet av varje termin i årskurs 4 och 5 i grundskolan och sameskolan, i förekommande fall i grundsärskolan, samt i slutet av varje termin i årskurs 5 och 6 i specialskolan, i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs i grundskolan, specialskolan eller sameskolan, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den aktuella årskursen.

Betygsättningen ska bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7 i specialskolan.

I promemorian föreslås att det i skolförordningen (2011:185) ska införas en bestämmelse om att en rektor som avser att fatta ett beslut om tidigare betygssättning ska fatta beslutet senast den 30 april före det läsår då beslutet ska börja gälla. Det ska vidare anges i förordningen att terminsbetyg i dessa fall ska utfärdas vid slutet av varje termin i årskurserna 4 och 5 i grundskolan, sameskolan och, i förekommande fall, grundsärskolan samt vid slutet av varje termin i årskurs 5 och 6 i specialskolan.

Den ändring i skollagen som innebär att bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om en försöksverksamhet om tidigare betygsättning upphävs ska träda i kraft den 1 juli 2021. Ändringarna i övrigt i skollagen och skolförord-

Prop. 2020/21:58
Bilaga 1

ningen ska träda i kraft den 1 april 2021. Ändringen i skollagen och skolförordningen om att rektorn får fatta beslut om tidigare betyg samt senaste tidpunkt för detta tillämpas från den 1 april 2021 och ändringarna i författningarna i övrigt tillämpas på utbildning från och med höstterminen 2021.

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹³

dels att 3 kap. 13 a § ska upphöra att gälla,

dels att 10 kap. 13 och 19 §§, 11 kap. 16, 19 och 22 §§, 12 kap. 13 och 19 §§ och 13 kap. 13 och 20 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 3 kap. 14 a §, 10 kap. 16 §, 12 kap. 16 § och 13 kap. 17 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

14 a §

En rektor får besluta att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och same-skolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan, vid en skolenhet som rektorn ansvarar för.

En rektor som överväger ett sådant beslut ska ge lärarna vid berörd skolenhet tillfälle att yttra sig.

Rektorn ska snarast underrätta huvudmannen om ett beslut enligt första stycket. Huvudmannen ska anmäla beslutet till Statens skolverk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om när rektorn senast ska fatta ett beslut enligt första stycket inför ett läsår.

10 kap.

13 §¹⁴

I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

¹³ Senaste lydelse av 3 kap. 13 a § 2017:174.

¹⁴ Senaste lydelse 2014:456.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

16 §¹⁵

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den aktuella årskursen.

19 §¹⁶

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskapskrav som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6,

1. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

¹⁵ Tidigare 16 § upphävd genom 2017:620.

¹⁶ Senaste lydelse 2010:2022.

2. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

3. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

11 kap.

16 §¹⁷

I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

19 §¹⁸

Om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska betyg sättas i grundsärskolans ämnen.

Betyg ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

¹⁷ Senaste lydelse 2014:456.

¹⁸ Senaste lydelse 2017:620.

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskapskrav som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6,

1. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

2. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

3. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

12 kap.

13 §²⁰

I årskurs 1–6 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 5 och 6 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

¹⁹ Senaste lydelse 2010:2022.

²⁰ Senaste lydelse 2014:456.

16 §²¹

Om betyg sätts i årskurs 5 och 6 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den aktuella årskursen.

19 §²²

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 5 och 6 om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskapskrav som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7,

1. i årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7, och

2. efter årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 10.

2. i årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7, och

3. efter årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 10.

13 kap.

13 §²³

I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

²¹ Tidigare 16 § upphävd genom 2017:620.

²² Senaste lydelse 2010:2022.

²³ Senaste lydelse 2014:456.

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

17 a §

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den aktuella årskursen.

20 §²⁴

Betygsättningen ska på höstterminen i årskurs 6 bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven har inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6.

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskapskrav som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6.

Prop. 2020/21:58
Bilaga 2

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021 i fråga om 3 kap. 13 a § och i övrigt den 1 april 2021.

2. Bestämmelserna i 10 kap. 13 och 19 §§, 11 kap. 16, 19 och 22 §§, 12 kap. 13 och 19 §§ och 13 kap. 13 och 20 §§ i den nya lydelsen samt bestämmelserna i de nya 10 kap. 16 §, 12 kap. 16 § och 13 kap. 17 a § tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2021.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande kommit in från Barnombudsmannen, Bollnäs kommun, Danderyds kommun, Falkenbergs kommun, Friskolornas riksförbund, Gnesta kommun, Göteborgs universitet, Hallsbergs kommun, Haninge kommun, Härryda kommun, Högskolan i Gävle, Hörby kommun, Idéburna skolors riksförbund, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Kalix kommun, Kammarrätten i Sundsvall, Kils kommun, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Mjölby kommun, Myndigheten för delaktighet, Sameskolstyrelsen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Stockholms kommun, Sveriges elevråd, Sveriges Kommuner och Regioner, Södertörns högskola, Tingsryds kommun, Umeå universitet, Uppsala universitet (juridiska fakulteten), Västerviks kommun, Älvkarleby kommun och Österåkers kommun.

Följande remissinstanser har angett att de avstår från att yttra sig eller har inte svarat: Aneby kommun, Enköpings kommun, Funktionsrätt Sverige, Förvaltningsrätten i Stockholm, Föräldraalliansen Sverige, Gagnef kommun, Göteborgs kommun, Hofors kommun, Internationella Engelska skolan, Kristianstads kommun, Kungliga vetenskapsakademien, Lidköpings kommun, Lindesbergs kommun, Malmö kommun, Pajala kommun, Regelrådet, Riksdagens ombudsmän, Ronneby kommun, Sollefteå kommun, Strömsunds kommun, Sveriges elevråd SVEA, Sveriges Skolledarförbund och Umeå kommun.

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)²⁵

dels att 3 kap. 13 a § ska upphöra att gälla,

dels att 10 kap. 13 och 19 §§, 11 kap. 16, 19 och 22 §§, 12 kap. 13 och 19 §§ och 13 kap. 13 och 20 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 3 kap. 14 a §, 10 kap. 16 §, 12 kap. 16 § och 13 kap. 17 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

14 a §

En rektor får besluta att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och same-skolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan, vid en skolenhet som rektorn ansvarar för.

En rektor som överväger ett sådant beslut ska ge lärarna vid berörd skolenhet tillfälle att yttra sig.

Rektorn ska snarast underrätta huvudmannen om ett beslut enligt första stycket. Huvudmannen ska anmäla beslutet till Statens skolverk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om när rektorn senast ska fatta ett beslut enligt första stycket inför ett läsår.

10 kap.

13 §²⁶

I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

²⁵ Senaste lydelse av 3 kap. 13 a § 2017:174.

²⁶ Senaste lydelse 2014:456.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

16 §²⁷

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om undervisningen i naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den årskursen.

19 §²⁸

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6,

1. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

²⁷ Tidigare 10 kap. 16 § upphävd genom 2017:620.

²⁸ Senaste lydelse 2010:2022.

2. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

3. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

11 kap.

16 §²⁹

I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

19 §³⁰

Om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska betyg sättas i grundsärskolans ämnen.

Betyg ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de årskurserna i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

²⁹ Senaste lydelse 2014:456.

³⁰ Senaste lydelse 2017:620.

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6,

1. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

2. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

3. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

12 kap.

13 §³²

I årskurs 1–6 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 5 och 6 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

³¹ Senaste lydelse 2010:2022.

³² Senaste lydelse 2014:456.

16 §³³

Om betyg sätts i årskurs 5 och 6 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de årskurserna i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den årskursen.

19 §³⁴

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 5 och 6, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7,

1. i årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7, och

2. efter årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 10.

2. i årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7, och

3. efter årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 10.

13 kap.

13 §³⁵

I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

³³ Tidigare 12 kap. 16 § upphävd genom 2017:620.

³⁴ Senaste lydelse 2010:2022.

³⁵ Senaste lydelse 2014:456.

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

17 a §

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de årskurserna i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den årskursen.

20 §³⁶

Betygssättningen ska på höstterminen i årskurs 6 bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven har inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6.

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021 i fråga om 3 kap. 13 a § och i övrigt den 1 april 2021.

2. Bestämmelserna i 10 kap. 13 och 19 §§, 11 kap. 16, 19 och 22 §§, 12 kap. 13 och 19 §§ och 13 kap. 13 och 20 §§ i den nya lydelsen samt bestämmelserna i de nya 10 kap. 16 §, 12 kap. 16 § och 13 kap. 17 a § tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2021.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2020-11-10

Närvarande: F.d. justitierådet Ella Nyström samt justitieråden Per Classon och Stefan Johansson

Möjlighet till betyg från årskurs 4 – efter försöksverksamheten

Enligt en lagrådsremiss den 29 oktober 2020 har regeringen (Utbildningsdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Karin Flemström, biträdd av ämnesrådet Annika Hellewell.

Förslaget föranleder följande yttrande.

3 kap. 14 a §

I paragrafen ges rektor beslutanderätten att införa betyg fr.o.m. årskurs fyra respektive årskurs fem i de angivna skolformerna (tidigare betyg).

I remissen anges att ett beslut om tidigare betyg bör fattas med utgångspunkt i en analys av vilka förutsättningar som finns på skolenheten och vilka förhållanden som bör råda för att främja positiva och undvika negativa konsekvenser av förändringen. Det förutsätts även att det inför rektorns beslut sker en nära dialog mellan huvudmannen och rektorn kring vilka förutsättningar det finns för tidigare betyg vid skolenheten och hur detta eventuellt kan påverka huvudmannens arbete i övrigt. Det framhålls att rektorns beslut om att införa tidigare betyg kan få konsekvenser för bl.a. huvudmannens systematiska kvalitetsarbete samt för huvudmannens beslut om kompetensutveckling och fördelning av lärarresurser mellan skolenheterna.

I paragrafens andra stycke föreskrivs att en rektor som överväger att fatta ett beslut om tidigare betyg ska ge lärarna vid berörd skolenhet tillfälle att yttra sig. I kommentaren till bestämmelsen uttalas att detta innebär att lärarna ska ha getts tillfälle att yttra sig i ett sådant stadium av beslutsprocessen att rektorn har en reell möjlighet att beakta lärarnas yttranden innan rektorn tar slutlig ställning.

Lagrådet kan konstatera att remissens förslag utgår från att ett beslut av rektorn att införa tidigare betyg är väl underbyggt och övervägt. Något krav på dokumentation av beslutsunderlaget och vad ett sådant underlag ska innehålla uppställs emellertid inte i lagförslaget. Enligt vad som uppgetts vid föredragningen avses inte heller ett sådant krav föreskrivas i förordning.

Mot bakgrund av de konsekvenser som ett beslut att införa tidigare betyg kan få, talar enligt Lagrådets mening flera skäl för att rektorns analys och

överväganden inför ett sådant beslut i vart fall bör dokumenteras. Ett dokumenterat beslutsunderlag bör avsevärt kunna bidra till att förbättra och underlätta såväl den betydelsefulla dialogen med huvudmannen som den författningsreglerade skyldigheten för rektor att ge lärarna tillfälle att yttra sig innan beslut fattas.

Enligt paragrafens tredje stycke ska en rektor som fattar ett beslut om tidigare betygsättning snarast underrätta huvudmannen om beslutet. I bestämmelsen föreskrivs inte något formkrav på hur huvudmannen ska underrättas. I kommentaren till bestämmelsen uttalas att det räcker med att huvudmannen får information muntligt eller genom e-post.

Mot bakgrund av hur huvudmannen påverkas av beslutet om tidigare betyg – bl.a. ska huvudmannen enligt förslaget underrätta Statens skolverk – anser Lagrådet att bestämmelsen bör justeras på så sätt att det ska föreskrivas att rektorn skriftligen ska underrätta huvudmannen om beslutet att införa tidigare betyg.

I lagrådsremissen berörs inte alls situationen att en rektor finner anledning att upphäva ett meddelat beslut om tidigare betyg. Enligt Lagrådets mening bör det under den fortsatta beredningen övervägas om det i en sådan situation kan uppkomma frågor som kräver ytterligare reglering.

Utbildningsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 november 2020

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Johansson, Baylan, Hallengren, Hultqvist, Andersson, Bolund, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Eriksson, Linde, Ekström, Eneroth, Dahlgren, Nilsson, Ernkrans, Lindhagen, Lind, Hallberg, Nordmark, Micko

Föredragande: statsrådet Ekström

Regeringen beslutar proposition Möjlighet till betyg från årskurs 4 – efter försöksverksamheten